

O RADIOGRAFIE A RĂSPUNDERII CIVILE DELICTUALE REGLEMENTATE DE DISPOZIȚIILE ART. 320 DIN LEGEA NR. 95/2006

*Ioana-Anamaria FILOTE-IOVU**

Abstract

The provisions of art. 320 of Law no. 95/2006 represents a particular application of tortious civil liability regarding bodily injury consisting in harming the bodily integrity, or health of a person.

In this study, the author aims to analyze the legislative changes, as well as the difficulties of interpretation and jurisprudential application of the rule governing the right of health facilities to recover, through direct action, compensation for health care costs granted to the victim of an act.

Keywords: *Legislative changes, appeals in the interest of the law, constitutionality controls, jurisprudential differences, material procedural competence in resolving the appeal, conflicts of competence, admissibility of the appeal, competence ratione materiae in resolving the appeal.*

I. INTRODUCERE

Răspunderea persoanelor, care, prin faptele lor, aduc daune sănătății altei persoane și care au obligația de a acoperi cheltuielile ocazionate de asistența medicală, a fost reglementată inițial prin art. 188 din Legea nr. 3/1978 privind asigurarea sănătății populației¹, text care prevedea că: „*Persoanele care prin faptele lor aduc prejudicii sau daune sănătății altei persoane răspund potrivit legii și sunt obligate să suporte cheltuielile necesitate de asistența medicală acordată acesteia.*”

În aplicarea acestor prevederi legale, calitatea procesuală activă a unităților sanitare a fost stabilită pe cale jurisprudențială, fostul Tribunal Suprem statuând că, dacă printr-o faptă ilicită victima a suferit vătămări ale sănătății care fac necesară acordarea de asistență medicală, constând în administrarea de medicamente, spitalizare etc., autorul faptei ilicite este obligat să plătească unității sanitare (dacă

* Judecător cu grad de tribunal, în cadrul Judecătoriei Rădăuți, E-mail ioana_filote1@yahoo.com.

¹ Publicată în B. Of. nr. 54 din 10 iulie 1978.

are personalitate juridică) sau forului său tutelar despăgubiri reprezentând valoarea cheltuielilor ocazionate cu asistența sanitară ce i-a fost acordată victimei².

Practica judiciară și doctrina din perioada de aplicare a textului au stabilit, în mod constant, că el instituie o obligație de despăgubire civilă și, fără a deroga de la principiile art. 998 din Codul civil din 1864³, „nu reprezintă decât o aplicare a acestora cu privire la cheltuielile necesitate de asistența medicală acordată victimelor unor fapte ilicite săvârșite de terțe persoane - a regulilor care cârmuiesc răspunderea civilă delictuală”⁴. Totodată, observându-se că dispozițiile art. 188 din Legea nr. 3/1978 nu pot fi extinse dincolo de litera și finalitatea lor, ceea ce presupune o interpretare restrictivă a normei, s-a arătat că textul nu este aplicabil dacă, în urma săvârșirii faptei ilicite, a fost vătămată sănătatea, sau integritatea corporală a făptuitorului - ori și ale acestuia -, ci sunt incidente numai pentru cheltuielile de spitalizare ale victimei, persoană fizică distinctă de aceea a făptuitorului⁵.

Dreptul unităților sanitare de a recupera, pe calea unei acțiuni directe, despăgubirile reprezentând cheltuielile de asistență medicală acordată victimei unei fapte ilicite a fost reglementat, ulterior, prin art. 106⁶ din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 150/2002 privind organizarea și funcționarea sistemului de asigurări sociale de sănătate⁷.

Această reglementare a fost mai explicită, în sensul că a stabilit cine are calitatea de subiect activ al raportului obligațional, respectiv casele de asigurări de sănătate, precum și destinația acestor sume după recuperare, în sensul că ele devin venituri ale fondului caselor de asigurări de sănătate⁸.

² Î.C.C.J., Completul competent să judece recursul în interesul legii, Decizia nr. 22 din 6 noiembrie 2017, publicată în M. Of. nr. 43 din 17 ianuarie 2018 (în continuare, Decizia Î.C.C.J. nr. 22/2017), par. 23.

³ Publicat inițial în M. Of. nr. 271 din 3 decembrie 1864.

⁴ I. Lulă, notă la decizia penală nr. 425 din 28 iulie 1982, a Tribunalului județean Mehedinți, în Revista Română de Drept nr. 7/1982, articol reprodus în „Studii de drept privat” (București: Universul Juridic, 2011), p. 20.

⁵ *Ibidem*, p. 21, notele 6 și 7 subsol, în Adresa nr. 1420/C/2377/III-5/2017 din 31.08.2017, privind Punctul de vedere formulat de Ministerul Public în problemele de drept care formează obiectul sesizării de recurs în interesul legii ce formează obiectul dosarului nr. 1440/1/2017 al Î.C.C.J. - Completul Competent să judece recursul în interesul legii, p. 16, disponibil [Online] la adresa https://piccj.mpublic.ro/sites/default/files/PDF/RIL/rc_30_08_2017_1.pdf, accesat la data de 5 decembrie 2020.

⁶ Potrivit art. 106 din O.U.G. nr. 150/2002: „Persoanele care prin faptele lor aduc prejudicii sau daune sănătății altei persoane răspund potrivit legii și sunt obligate să suporte cheltuielile ocazionate de asistența medicală acordată”. Teza a II-a a aceleiași articol, stabilește obligația recuperării acestor cheltuieli, astfel: „Sumele reprezentând aceste cheltuieli vor fi recuperate prin grija caselor de asigurări și constituie venituri ale fondului”.

⁷ Publicată în M. Of. nr. 838 din 20 noiembrie 2002.

⁸ G. Coca, *Propuneri de lege ferenda privind optimizarea procesului de recuperare a cheltuielilor de spitalizare în cadrul acțiunii civile exercitate de unitățile spitalicești în procesul penal în Noua legislație penală, tradiție, recodificare, reformă, progres juridic*, Vol. II (București: Universul Juridic, 2012), pp. 204-209.

O.U.G. nr. 150/2002 a fost abrogată prin art. 317 alin. (3) din Legea nr. 95 din 16 aprilie 2006 privind reforma în domeniul sănătății⁹ (în continuare, Legea nr. 95/2006), care în cuprinsul art. 313 prevedea următoarele:

„(1) Persoanele care prin faptele lor aduc prejudicii sau daune sănătății altei persoane răspund potrivit legii și sunt obligate să suporte cheltuielile efective ocazionate de asistența medicală acordată. Sumele reprezentând cheltuielile efective vor fi recuperate de către casele de asigurări și constituie venituri ale fondului.

(2) Furnizorii de servicii care acordă asistența medicală prevăzută la alin. (1) realizează o evidență distinctă a acestor cazuri și au obligația să comunice lunar casei de asigurări cu care se află în relație contractuală documente justificative care atestă cheltuielile efective realizate”.

În acest caz, calitate procesuală activă aveau casele de asigurări de sănătate, instituții publice cu personalitate juridică, cu bugete proprii, aflate în subordinea Casei Naționale de Asigurări de Sănătate (art. 267 din Legea nr. 95/2006). Casele de asigurări colectau contribuțiile persoanelor fizice, altele decât cele pentru care colectarea veniturilor se făcea de către A.N.A.F. și gestionau bugetul fondului aprobat, asigurând funcționarea sistemului de asigurări sociale de sănătate la nivel local.

Totodată, ele urmăreau recuperarea cheltuielilor efective ocazionate de asistența medicală acordată în condițiile art. 313 din Legea nr. 95/2006, prin constituirea ca părți civile în cadrul proceselor penale și susținerea acțiunilor civile în aceste procese¹⁰.

Prin art. I pct. 34 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 72 din 20 septembrie 2006¹¹ a fost modificat art. 313 din Legea nr. 95/2006, astfel:

„(1) Persoanele care prin faptele lor aduc daune sănătății altei persoane răspund potrivit legii și au obligația să repare prejudiciul cauzat furnizorului de servicii medicale reprezentând cheltuieli efective ocazionate de asistența medicală acordată. Sumele reprezentând cheltuielile efective vor fi recuperate de către furnizorii de servicii medicale. Pentru litigiile având ca obiect recuperarea acestor sume, furnizorii de servicii medicale se subrogă în toate drepturile și obligațiile procesuale ale caselor de asigurări de sănătate și dobândesc calitatea procesuală a acestora în toate procesele și cererile aflate pe rolul instanțelor judecătorești, indiferent de faza de judecată.

(2) Furnizorii de servicii care acordă asistența medicală prevăzută la alin. (1) realizează o evidență distinctă a acestor cazuri și au obligația să comunice lunar casei de asigurări de sănătate cu care se află în relație contractuală această evidență în vederea decontării precum și cazurile pentru care furnizorii de servicii medicale au recuperat cheltuielile efective în vederea restituirii sumelor decontate de către casele de asigurări de sănătate pentru cazurile respective”.

⁹ Publicată în M. Of. nr. 372 din 28 aprilie 2006, republicată în M. Of. nr. 652 din 28 august 2015.

¹⁰ Adresa nr. 1420/C/2377/III-5/2017 din 31.08.2017..., cit. supra, pp. 17-18.

¹¹ Publicată M. Of. nr. 803 din 25 septembrie 2006.

Constatăm că, o dată cu această modificare legislativă, calitate de parte civilă în procesele penale, pentru recuperarea despăgubirilor civile reprezentând cheltuieli efective ocazionate de asistența medicală acordată în condițiile art. 313 alin. (1) din Legea nr. 95/2006, a revenit furnizorilor de servicii medicale, respectiv unităților spitalicești, care, în relația de decontare a cheltuielilor de la casele de asigurări de sănătate, aveau obligația de a le recupera.

Reținem că Legea nr. 95/2006 a fost modificată ulterior prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 2/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative¹². Prin art. I pct. 35 din Legea nr. 132/2014 a fost introdus pct. 117¹ în cuprinsul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 2/2014, punct la care s-a prevăzut modificarea art. 313 alin. (1) din Legea nr. 95/2006 și s-a introdus răspunderea pentru daune aduse sănătății propriei persoane din culpă. Ulterior, Legea nr. 95/2006 a fost republicată, iar art. 313 alin. (1) a fost renumărat, devenind art. 320 alin. (1) din Legea nr. 95/2006.

Art. 320 (în forma actuală) face parte din Titlul VIII „Asigurările sociale de sănătate”, Capitolul IX, „Dispoziții finale” din Legea nr. 95/2006 și prevede următoarele:

„(1) Cheltuielile efective ocazionate de asistența medicală acordată de furnizorii de servicii medicale, aflați în relație contractuală cu casele de asigurări de sănătate, persoanelor cărora le-au fost aduse daune sănătății prin fapta altor persoane sunt recuperate de către furnizorii de servicii medicale de la persoanele care răspund potrivit legii și au obligația reparării prejudiciului produs. Cheltuielile efective ocazionate de asistența medicală acordată nu pot fi recuperate de la victimele agresiunilor sau ale accidentelor cu autor neidentificabil, fiind decontate din fond.

(2) Furnizorii de servicii care acordă asistența medicală prevăzută la alin. (1) realizează o evidență distinctă a acestor cazuri și au obligația să comunice lunar casei de asigurări de sănătate cu care se află în relație contractuală această evidență, în vederea decontării, precum și cazurile pentru care furnizorii de servicii medicale au recuperat cheltuielile efective în vederea restituirii sumelor decontate de casele de asigurări de sănătate pentru cazurile respective.”

Din analiza textului examinat, desprindem concluzia că acesta reprezintă o aplicație particulară a răspunderii civile delictuale, în privința prejudiciului corporal constând în vătămarea integrității corporale, ori a sănătății unei persoane, iar subiect activ al raportului juridic obligațional este furnizorul de servicii medicale, care are un drept de acțiune directă pentru recuperarea acestor cheltuieli, iar subiect pasiv este persoana care, prin fapta sa, a adus atingere sănătății altuia.

¹² Publicată M. Of. nr. 104 din 11 februarie 2014. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 2/2014 a fost aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 132/2014 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 2/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, publicată în M. Of. nr. 739 din 10 octombrie 2014.

Acest articol a suferit modificări succesive, prin art. 1 din Legea nr. 256/2019 pentru modificarea art. 320 alin. (1) din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății¹³, prin art. I punctul 11 din Ordonanța de urgență nr. 25/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, precum și a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 158/2005 privind concediile și indemnizațiile de asigurări sociale de sănătate¹⁴ și prin art. I punctul 17 din Ordonanța de urgență nr. 145/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 158/2005 privind concediile și indemnizațiile de asigurări sociale de sănătate, pentru abrogarea unor prevederi legale, precum și pentru stabilirea unor măsuri în domeniul sănătății¹⁵ (în continuare, O.U.G. nr. 145/2020).

Aceste modificări au fost determinate de multiplele divergențe, pe care le-au generat interpretarea și aplicarea normei de către instanțele judecătorești, precum și de aprecierea unei sintagme din cuprinsul acesteia, ca fiind neconstituțională.

În continuare, vom prezenta soluțiile pronunțate de către Înalta Curte de Casație și Justiție în unificarea practicii judiciare privind posibilitatea tragerii la răspundere a victimei unei agresiuni, sau a unui accident provocat de altă persoană, controalele de neconstituționalitate la care a fost supus art. 320 din Legea nr. 95/2006, divergențele jurisprudențiale privind interpretarea acestui articol, conflictele de competență ivite în soluționarea apelului în materie, soluțiile pronunțate de către Curtea Constituțională și de către Instanța Supremă vizând admisibilitatea recursului, precum și competența materială de soluționare a acestei căi de atac.

II. ART. 320 alin. (1) din LEGEA NR. 95/2006, ÎN OPTICA ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

Interpretarea dispozițiilor art. 320 alin. (1) din Legea nr. 95/2006, anterior modificărilor aduse în anul 2020, a condus la conturarea unor optici diferite în practica judiciară, în privința acțiunilor formulate de furnizorul de servicii medicale împotriva victimei agresiunii, în cazurile în care victima, fie nu a formulat plângere penală, fie și-a retras-o, sau a intervenit împăcarea părților.

Unele instanțe judecătorești au apreciat că victima agresiunii poate fi obligată la cheltuielile ocazionate de asistența medicală acordată, dacă nu indică autorul agresiunii, sau nu face dovada că a fost victima unei agresiuni, invocându-se faptul că aceasta se face vinovată de nepunerea la dispoziția titularului acțiunii a datelor necesare pentru identificarea agresorului, ceea ce ar conduce la un așa-zis transfer al culpei de la agresor la victimă.

¹³ Publicată în M. Of. nr. 1050 din 30 decembrie 2019.

¹⁴ Publicată în M. Of. nr. 109 din 12 februarie 2020.

¹⁵ Publicată în M. Of. nr. 776 din 25 august 2020.

În argumentarea aceleiași soluții, s-a reținut fie îmbogățirea fără justă cauză a victimei¹⁶, fie existența unei răspunderi civile delictuale¹⁷ în sarcina acesteia, pentru fapta constând în ascunderea identității autorului și punerea unității sanitare care a efectuat cheltuieli în situația de a nu-și putea recupera prejudiciul.

În cazurile în care a intervenit împăcarea victimei cu agresorul, ori aceasta și-a retras plângerea, au fost pronunțate soluții în sensul obligării victimei agresiunii, fie singură, fie în solidar cu agresorul, la plata cheltuielilor efectuate de furnizorul de servicii medicale.

Alte instanțe au apreciat însă, că, în nicio situație, persoana care a suferit o vătămare corporală nu poate fi obligată la suportarea cheltuielilor de spitalizare și tratament medical de care a beneficiat.

Într-o viziune¹⁸, s-a considerat că victima agresiunii nu poate fi obligată la acoperirea acestor cheltuieli, reținându-se că aceasta nu are calitate procesuală pasivă în acest tip de acțiuni, față de prevederile art. 320 din Legea nr. 95/2006, potrivit căroră furnizorii de servicii medicale se pot îndrepta împotriva persoanelor care au săvârșit agresiunea, nu împotriva victimei, indiferent dacă aceasta este sau nu asigurată, iar într-o altă optică¹⁹ s-a considerat că victima nu poate fi obligată la cheltuielile ocazionate de asistența medicală acordată, iar cererea de chemare în judecată formulată împotriva acesteia a fost respinsă pe fond.

În argumentarea acestei soluții, s-a reținut că recuperarea cheltuielilor de spitalizare de la victima agresiunii este incompatibilă cu scopul reglementării speciale în materia asigurărilor de sănătate, lipsind de substanță dreptul de asigurare garantat de Legea nr. 95/2006. Astfel, recuperarea cheltuielilor de spitalizare nu se poate face de la persoanele asigurate, întrucât scopul asigurării de sănătate este tocmai acela ca aceste cheltuieli să fie suportate de asigurător, în momentul în care se produce cazul asigurat. În cazul persoanelor neasigurate, spitalul acordă serviciile medicale de urgență, iar aceste cheltuieli, care sunt stipulate gratuit în favoarea beneficiarului, nu sunt susceptibile de recuperare de la acesta, gratuitatea fiind o măsură de protecție asumată de stat, în virtutea obiectivului major al protejării sănătății populației.

¹⁶ A se vedea, în acest sens Jud. Turnu Măgurele, sent. civ. nr. 778/2015; Jud. Turnu Măgurele, sent. civ. nr. 777/2015, disponibile [Online] la adresa www.sintact.ro, accesate la data de 5 decembrie 2020.

¹⁷ A se vedea, în acest sens Jud. Drăgășani, sent. civ. nr. 1950/2015; Jud. Turnu Cărbunești, sent. civ. nr. 13/2016, disponibile [Online] la adresa www.sintact.ro, accesate la data de 5 decembrie 2020.

¹⁸ A se vedea, în acest sens Jud. Slatina, sent. civ. nr. 208/2016, disponibilă [Online] la adresa www.sintact.ro, accesată la data de 5 decembrie 2020.

¹⁹ A se vedea, în acest sens Jud. Strehăia, sent. civ. nr. 7/2016, disponibilă [Online] la adresa www.sintact.ro, accesată la data de 5 decembrie 2020; Jud. Rădăuți, sent. civ. nr. 2598/2016, nepublicată; Jud. Rădăuți, sent. civ. nr. 1638/2017, nepublicată; Jud. Rădăuți, sent. civ. nr. 1613/2017, nepublicată.

Pentru aplanarea acestor disonanțe, a fost necesară intervenția Înaltei Curți de Casație și Justiție, printr-un mecanism de unificare a practicii judiciare, respectiv recursul în interesul legii, reglementat de dispozițiile art. 514 -518 Cod de procedură civilă²⁰.

Astfel, prin **Decizia nr. 22 din 6 noiembrie 2017** privind examinarea recursului în interesul legii pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, s-au statuat următoarele: „În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 320 alin. (1) din Legea nr. 95/2006, persoana care a suferit o vătămare corporală prin fapta altuia nu poate fi obligată, către furnizorul de servicii medicale, la plata cheltuielilor de spitalizare și tratament medical de care a beneficiat în cadrul unității medicale respective, potrivit legii, în limitele pachetului de bază ori minimal, după caz, în situațiile în care autorul vătămării nu a fost identificat sau persoana vătămată nu a formulat sau și-a retras plângerea prealabilă ori a intervenit împăcarea părților.

În interpretarea și aplicarea aceluiași dispoziții legale, autorul vătămării poate fi chemat în judecată, pe cale civilă separată, pentru suportarea cheltuielilor de spitalizare și tratament medical de care a beneficiat persoana vătămată, în limitele pachetului de bază ori minimal, în situația în care acesta nu răspunde penal, întrucât a intervenit împăcarea părților”.

În considerentele acestei decizii au fost analizate: temeiul juridic al cererii unităților spitalicești, cu referire la calitatea procesuală pasivă, două dintre condițiile răspunderii civile delictuale, respectiv prejudiciul și fapta ilicită, îmbogățirea fără justă cauză, precum și reglementarea pachetului de servicii medicale de bază pentru cei asigurați și minimal pentru cei neasigurați.

În motivare, s-a subliniat că, în privința naturii juridice a răspunderii instituite prin art. 320 din Legea nr. 95/2006, doctrina a reținut că această normă "nu derogă de la principiile răspunderii civile, ci dimpotrivă constituie o aplicare a reglementărilor care cârmuiesc răspunderea civilă delictuală, privitor la cheltuielile necesitate de asistența medicală acordată victimelor unor fapte ilicite”.

Cât privește cauzele în care furnizorul de servicii medicale a formulat acțiunea în contradictoriu cu victima agresiunii, care suferise o vătămare corporală ca urmare a faptei unui terț, s-a reținut de către Înalta Curte de Casație și Justiție, că instanțele care au apreciat că aceasta poate fi obligată la plata cheltuielilor de spitalizare și tratament medical, au ignorat cadrul procesual creat prin promovarea acțiunii, în temeiul normei legale speciale.

În ipoteza în care victima a suferit o **vătămare a sănătății prin fapta culpabilă a unui terț** (nu ca urmare a propriei fapte culpabile), legiuitorul a stabilit în mod neechivoc cine are calitate procesuală pasivă în cadrul unei astfel de acțiuni, respectiv persoana care prin fapta sa a adus daune sănătății altei persoane. De aceea, în toate aceste situații în care, unitatea sanitară s-a îndreptat cu acțiune

²⁰ Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată în M. Of. nr. 247 din 10 aprilie 2015.

pentru recuperarea cheltuielilor de spitalizare împotriva victimei agresiunii, iar nu a autorului vătămării, **temeiul de drept al acțiunii** nu poate fi prevederea specială cuprinsă în art. 320 alin. (1) din Legea nr. 95/2006, care este de strictă interpretare și aplicare. Astfel, din modul în care au fost argumentate soluțiile de admitere a acțiunilor formulate împotriva victimelor, rezultă că respectivele instanțele, deși au fost investite cu acțiuni întemeiate pe prevederile art. 320 alin. (1) din Legea nr. 95/2006 (art. 313 înainte de republicare), au rezolvat litigiul pe temeiul dreptului comun, pronunțându-se asupra unui alt raport juridic obligațional, în care subiect pasiv devine însuși victima, iar cheltuielile de spitalizare și tratament medical nu mai sunt rezultatul faptei prejudiciabile săvârșite inițial de către autorul agresiunii, ci rezultatul faptei victimei, constând în omisiunea de a-și da concursul la identificarea și tragerea la răspundere a autorului agresiunii.

Instanța Supremă a mai apreciat că o asemenea construcție juridică ignoră, însă, faptul că **prejudiciul** constând în cheltuielile de spitalizare și tratament medical este rezultatul direct al faptei culpabile a autorului agresiunii și s-a produs în patrimoniul unității medicale anterior faptelor de omisiune imputate victimei, astfel încât acest prejudiciu nu poate fi considerat rezultat al conduitei ulterioare a victimei. Astfel, un eventual prejudiciu pe care victima l-ar fi produs unității medicale, prin faptul că nu a dezvăluit identitatea autorului vătămării, nu a formulat plângere penală, sau și-a retras plângerea penală, ori a intervenit împăcarea părților, nu se confundă cu prejudiciul constând în cheltuielile de spitalizare și tratament medical și nu poate fi cerut pe temeiul art. 320 alin. (1) din Legea nr. 95/2006, ci doar printr-o acțiune întemeiată pe dreptul comun.

Or, în cadrul unei asemenea acțiuni, care ar putea fi întemeiată pe dispozițiile de drept comun în materia răspunderii civile delictuale, unitatea medicală trebuie să facă dovada existenței și a întinderii prejudiciului afirmat (care nu se confundă cu prejudiciul constând în cheltuielile de spitalizare și tratament medical), a faptei ilicite, a raportului de cauzalitate între faptă și prejudiciu și a vinovăției pârâtului.

În ceea ce privește **fapta ilicită**, Înalta Curte de Casație și Justiție a apreciat că faptele imputate victimei (respectiv că nu a făcut demersuri pentru identificarea autorului agresiunii, nu a furnizat unității medicale datele de identitate ale acestuia, sau nu a formulat plângere penală pentru ca cel vinovat să poată fi tras la răspundere) nu pot fi calificate ca ilicite, în condițiile în care nicio prevedere legală nu stabilește în sarcina victimei unei agresiuni obligația de a identifica agresorul și de a furniza unității sanitare datele de identificare. În ceea ce privește nedeplinerea plângerii penale prealabile, Instanța Supremă a observat că nu rezultă din Legea nr. 95/2006, din actele normative cu rang inferior adoptate în temeiul acestei legi, sau din Codul de procedură penală obligația persoanei vătămate de a depune plângere penală prealabilă. Dimpotrivă, dreptul persoanei vătămate de a formula, sau nu plângerea penală este un drept potestativ, iar rațiunile subiective care determină persoana în cauză să nu depună plângerea nu pot fi cenzurate de instanța de judecată, câtă vreme însuși legiuitorul, stabilind că pentru anumite

infracțiuni urmărirea penală este condiționată de plângerea prealabilă a persoanei vătămate, a înțeles să îi lase acesteia dreptul de a alege dacă se adresează sau nu justiției penale. Nici retragerea plângerii prealabile de către victima agresiunii, sau împăcarea intervenită între partea vătămată și autorul agresiunii nu pot fi calificate ca fapte ilicite, care să justifice antrenarea răspunderii delictuale a victimei, în viziunea instanței Supreme, întrucât cele două instituții de drept procesual-penal sunt reglementate în Codul de procedură penală [art. 16 alin. (1) lit. g)] drept cauze legale care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale.

Înalta Curte de Casație și Justiție a argumentat de ce **îmbogățirea fără justă cauză** nu poate constitui temei al obligării victimei agresiunii la cheltuielile de spitalizare și tratament medical, respectiv că una dintre condițiile pentru aplicarea acestui mecanism juridic, astfel cum rezultă din art. 1345 din Legea nr. 286 din 19 iulie 2009 privind Codul Civil²¹ (în continuare, Cod civil), este aceea ca îmbogățirea să fie lipsită de o cauză justă. Or, prestarea serviciilor medicale de către unitatea sanitară s-a făcut în baza prevederilor legale care instituie acordarea unui **pachet de servicii medicale de bază**, în mod echitabil și nediscriminatoriu, oricărui asigurat²², astfel încât cheltuielile efectuate de unitățile sanitare nu pot fi recuperate de la beneficiarii serviciilor medicale prin mecanismul îmbogățirii fără justă cauză.

Astfel, obligarea victimei agresiunii la plata cheltuielilor efectuate cu îngrijirea sănătății sale, ca beneficiar al serviciilor medicale în cadrul pachetului minimal de servicii medicale sau al pachetului de bază, după caz, ar lipsi de eficacitate sistemul asigurărilor sociale de sănătate, care a fost instituit tocmai pentru a se asigura un minim de asistență medicală pentru populație, inclusiv pentru acele categorii de persoane care se află în imposibilitatea de a contribui la fondul de asigurări de sănătate.

S-a concluzionat de către Instanța Supremă că, atât timp cât beneficiarii sistemului de asigurări de sănătate au dreptul la un pachet de servicii medicale (de bază pentru cei asigurați și minimal pentru cei neasigurați), fiind astfel protejați față de costurile serviciilor medicale în caz de boală sau accident, nu există nicio rațiune pentru care persoanele respective să fie obligate să suporte costurile cheltuielilor medicale, atunci când vătămarea corporală a fost cauzată prin fapta culpabilă a unui terț.

²¹ Republicată în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011.

²² Potrivit art. 221 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 95/2006, prin hotărâre a Guvernului se aprobă pachetul de servicii de bază ce se acordă asiguraților; acest pachet cuprinde serviciile medicale, serviciile de îngrijire a sănătății, medicamentele, materialele sanitare, dispozitivele medicale la care asigurații au dreptul. Tot prin hotărâre a Guvernului se aprobă și pachetul minimal de servicii care, potrivit art. 221 alin. (1) lit. d) din lege, se acordă persoanelor care nu fac dovada calității de asigurat și cuprinde servicii de îngrijire a sănătății, medicamente și materiale numai în cazul urgențelor medico-chirurgicale și al bolilor cu potențial endemoepidemic, monitorizarea evoluției sarcinii și a lăuziei, servicii de planificare familială, servicii de prevenție și îngrijiri de asistență medicală comunitară.

III. CONTROALELE DE CONSTITUȚIONALITATE ALE ART. 320 DIN LEGEA NR. 95/2006

Art. 320 din Legea nr. 95/2006 a fost supus controlului Curții Constituționale, care, prin Decizia nr. 722 din 21 noiembrie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 2 alin. (8) și art. 320 din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății coroborate cu cele ale art. 24 și art. 131 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală²³, Decizia nr. 484 din 12 iulie 2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 320 alin. (1) din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății sub aspectul sintagmei "precum și daune sănătății proprii persoane"²⁴ și prin Decizia nr. 456 din 11 iulie 2019 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 320 din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății²⁵, a respins ca inadmisibile excepțiile invocate.

Cu toate acestea, prin **Decizia nr. 818 din 5 decembrie 2019**²⁶, instanța de contencios constituțional a admis excepția de neconstituționalitate ridicată din oficiu de Tribunalul Mureș, Secția civilă, în Dosarul nr. 10.082/320/2016 al acestei instanțe și a constatat că sintagma "precum și daune sănătății proprii persoane" din cuprinsul art. 320 alin. (1)²⁷ din Legea nr. 95/2006 este neconstituțională.

În motivarea acestei Decizii, Curtea Constituțională a reținut incidența dispozițiilor art. 20 alin. (1) și ale art. 34 din Constituție²⁸, statuând că dreptul la ocrotirea sănătății trebuie interpretat și aplicat în concordanță cu art. 25 alin. (1) din Declarația Universală a Drepturilor Omului²⁹, potrivit cu care orice om are dreptul la un nivel de trai care să-i asigure sănătatea și bunăstarea lui și familiei sale, cuprinzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare; el are dreptul la asigurare în caz de șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința sa.

²³ Publicată în M. Of. nr. 135 din data de 13 februarie 2018.

²⁴ Publicată în M. Of. nr. 993 din data de 23 noiembrie 2018.

²⁵ Publicată în M. Of. nr. 807 din data de 4 octombrie 2019.

²⁶ Publicată în M. Of. nr. 561 din data de 29 iunie 2020.

²⁷ La data sesizării Curții Constituționale, art. 320 alin. (1) din Legea nr. 95/2006 avea următorul cuprins: „(1) Persoanele care prin faptele lor aduc daune sănătății altei persoane, precum și daune sănătății proprii persoane, din culpă, răspund potrivit legii și au obligația să repare prejudiciul cauzat furnizorului de servicii medicale reprezentând cheltuielile efective ocazionate de asistența medicală acordată. Sumele reprezentând cheltuielile efective vor fi recuperate de către furnizorii de servicii medicale. Pentru litigiile având ca obiect recuperarea acestor sume, furnizorii de servicii medicale se subrogă în toate drepturile și obligațiile procesuale ale caselor de asigurări de sănătate și dobândesc calitatea procesuală a acestora în toate procesele și cererile aflate pe rolul instanțelor judecătorești, indiferent de faza de judecată.”

²⁸ Publicată în M. Of. nr. 767 din 31 octombrie 2003.

²⁹ Adunarea Generală a ONU (AGONU) (1948), Declarația Universală a Drepturilor Omului, publicată în Broșura din 10 decembrie 1948, semnată de România la data de 14 decembrie 1955.

S-a amintit totodată că, potrivit art. 12 alin. (1) și (2) lit. d) din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale³⁰, statele părți recunosc dreptul pe care îl are orice persoană de a se bucura de cea mai bună sănătate fizică și mentală pe care o poate atinge, iar una dintre măsurile pe care statele părți le vor adopta în vederea asigurării exercitării depline a acestui drept va fi crearea de condiții care să asigure tuturor servicii medicale și un ajutor medical în caz de boală.

Instanța de contencios constituțional a mai observat că dreptul la ocrotirea sănătății nu este reglementat în mod expres în Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale³¹, însă prin jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a inclus acest drept în sfera de protecție a Convenției prin intermediul garantării dreptului la viață prevăzut de art. 2 din Convenție³².

Curtea Constituțională a reamintit că România a ratificat Carta socială europeană revizuită³³, care în art. 11 și 13 punctele (1) - (3) garantează două drepturi distincte, respectiv dreptul la protecția sănătății și dreptul la asistență socială și medicală, precum și jurisprudența sa, în care a statuat că organizarea asistenței medicale se stabilește potrivit legii și că statul are obligația pozitivă să asigure cadrul necesar protejării acestui drept³⁴.

³⁰ Ratificat de România prin Decretul Consiliului de Stat nr. 212 din 31 octombrie 1974, publicat în B. Of. nr. 146 din 20 noiembrie 1974.

³¹ România a ratificat Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, prin Legea nr. 30 din 18 mai 1994, publicată în M. Of. nr. 135 din 31 mai 1994.

³² Exemple în acest sunt următoarele: În CEDO, Cauza *Panaïtescu c. României*, nr. 30909/06, 10 aprilie 2012, s-a reținut că art. 2 din Convenție a fost încălcat sub aspect procedural prin împiedicarea de mai multe ori a accesului reclamantului la asistență medicală gratuită, așa cum era îndreptățit (par. 32). Totodată, în CEDO, Cauza *Eugenia Lazăr c. României*, nr. 32146/05, 16 februarie 2010, par. 66, s-a reamintit că art. 2 prima teză, care se numără printre articolele primordiale ale Convenției, în sensul că acesta consacră una dintre valorile fundamentale ale societăților democratice care formează Consiliul Europei (a se vedea, de exemplu, CEDO, Cauza *McCann și alții c. Regatului Unit*, nr. 18984/91, 27 septembrie 1995, par. 147), obligă statul nu numai să nu provoace „intenționat” moartea unei persoane, ci și să ia măsurile necesare pentru a proteja viața persoanelor aflate sub jurisdicția sa (CEDO, Cauza *L.C.B. c. Regatului Unit*, nr. 23413/94, 9 iunie 1998, par. 36 și Cauza *Calvelli și Ciglio c. Italiei*, nr. 32967/96, 17 ianuarie 2002, par. 48). Aceste principii se aplică și în domeniul sănătății publice, în care obligațiile pozitive enunțate mai sus implică instituirea, de către stat, a unui cadru de reglementare care impune spitalelor, publice sau private, adoptarea de măsuri care să asigure protecția vieții bolnavilor lor (a se vedea în acest sens CEDO, Cauza *Silih c. Sloveniei*, nr. 71463/01, 9 aprilie 2009, par. 192, CEDO, Cauza *Calvelli și Ciglio c. Italiei, precit.*, par. 49; CEDO, Cauza *Byrzykowski c. Poloniei*, nr. 11562/05, 27 iunie 2006, par. 104; CEDO, Cauza *Erikson c. Italiei*, nr. 37900/97, 26 octombrie 1999; CEDO, Cauza *William și Anita Powell c. Regatului Unit*, nr. 45305/99, 4 mai 2000).

³³ Adoptată la Strasbourg la data de 3 mai 1996, prin Legea nr. 74/1999, publicată în M. Of. nr. 193 din 4 mai 1999.

³⁴ A se vedea, în acest sens, C.C.R., dec. nr. 95/2006, publicată în M. Of. nr. 177 din 23 februarie 2006 și C.C.R., dec. nr. 498/2018, publicată în M. Of. nr. 650 din 26 iulie 2018.

S-a constatat că, în legislația națională a fost adoptată Legea nr. 95/2006 pentru garantarea dreptului la ocrotirea sănătății prin organizarea sistemului de asigurări sociale pentru boală și accidente, așa cum prevede art. 34 din Constituție, precum și pentru respectarea angajamentelor pe care statul și le-a asumat prin Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale și Carta socială europeană revizuită.

S-au prezentat, în considerente, definițiile noțiunilor de „asigurări sociale de sănătate”³⁵ și de „pachet de servicii de bază”, drepturile și obligațiile asiguraților, reținându-se însă că, sintagma criticată „precum și daune sănătății proprii persoane” din art. 320 alin. (1) din Legea nr. 95/2006 se referă la toate tipurile de autoaccidentări, indiferent de natura lor.

Instanța de contencios constituțional a sesizat că textul analizat prevede ca persoana asigurată să răspundă față de furnizorul de servicii medicale pentru daune aduse sănătății proprii persoane "din culpă", adică indiferent de forma de vinovăție, răspunderea urmează să fie angajată atât pentru săvârșirea faptelor cu intenție și din culpă gravă - *culpa lata*, cât și pentru culpă ușoară - *culpa levis* și cea mai ușoară culpă - *culpa levissima*.

Cu privire la răspunderea civilă delictuală, Curtea Constituțională a reținut că, atât sub imperiul Codului civil de la 1864, cât și în reglementarea cuprinsă în art. 1349 Cod civil³⁶, autorul faptei ilicite are obligația să repare integral prejudiciul cauzat prin fapta sa, independent de faptul că a acționat cu intenție sau din culpă, în acest sens fiind și prevederile art. 1357 Codul civil³⁷.

În ceea ce privește vinovăția, în art. 16 Cod civil sunt stabilite tipurile de vinovăție: intenția și culpa, reglementându-se cu privire la săvârșirea faptei din culpă, precum și definiția culpei grave: fapta este săvârșită din culpă când autorul fie prevede rezultatul faptei sale, dar nu îl acceptă, socotind fără temeii că nu se va produce, fie nu prevede rezultatul faptei, deși trebuia să îl prevadă; culpa este gravă atunci când autorul a acționat cu o neglijență sau imprudență, pe care nici persoana cea mai lipsită de dibăcie nu ar fi manifestat-o față de propriile interese.

³⁵ În art. 219 din Legea nr. 95/2006, asigurările sociale de sănătate sunt definite ca reprezentând „principalul sistem de finanțare a ocrotirii sănătății populației, care asigură accesul la un pachet de servicii de bază pentru asigurați” și ale cărui obiective sunt protejarea asiguraților față de costurile serviciilor medicale în caz de boală și accident și asigurarea protecției asiguraților în mod universal, echitabil și nediscriminatoriu în condițiile utilizării eficiente a Fondului național unic de asigurări sociale de sănătate.

³⁶ Conform art. 1349 Cod civil: „(1) Orice persoană are îndatorirea să respecte regulile de conduită pe care legea sau obiceiul locului le impune și să nu aducă atingere, prin acțiunile ori inacțiunile sale, drepturilor sau intereselor legitime ale altor persoane. (2) Cel care, având discernământ, încalcă această îndatorire răspunde de toate prejudiciile cauzate, fiind obligat să le repare integral. (3) În cazurile anume prevăzute de lege, o persoană este obligată să repare prejudiciul cauzat de fapta altuia, de lucrurile ori animalele aflate sub paza sa, precum și de ruina edificiului. (4) Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de produsele cu defecte se stabilește prin lege specială.”

³⁷ Potrivit art. 1357 Cod civil: „(1) Cel care cauzează altuia un prejudiciu printr-o faptă ilicită, săvârșită cu vinovăție, este obligat să îl repare. (2) Autorul prejudiciului răspunde pentru cea mai ușoară culpă.”

Instanța de contencios constituțional a constatat că garanția dreptului la ocrotirea sănătății prevăzută de art. 219 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 95/2006 și anume ca persoanele asigurate să beneficieze de protejarea față de costurile serviciilor medicale, este înlăturată complet în cazul autoaccidentării. Aceasta, deoarece raportarea generică la "culpă" în cuprinsul art. 320 alin. (1) din Legea nr. 95/2006 semnifică faptul că persoana asigurată va răspunde pentru daune aduse sănătății proprii persoane, inclusiv pentru accidente produse din cea mai ușoară culpă. Or, faptele care au ca rezultat autoaccidentarea presupun întotdeauna existența unei culpe, cel mai des fiind săvârșite din culpa cea mai ușoară.

Astfel, opțiunea legiuitorului de a include persoanele care au plătit contribuția la asigurările sociale de sănătate în sfera celor cărora li se angajează răspunderea civilă delictuală, pentru daune aduse sănătății proprii persoane pentru fapte săvârșite din cea mai ușoară culpă, neagă una dintre garanțiile dreptului la ocrotirea sănătății, aducând atingere art. 1 alin. (5) din Constituție, care consacră securitatea juridică a persoanei, concept care se definește ca un complex de garanții de natură, sau cu valențe constituționale inerente statului de drept, în considerarea cărora legiuitorul are obligația constituțională de a asigura atât o stabilitate firească dreptului, cât și valorificarea în condiții optime a drepturilor și libertăților fundamentale³⁸.

Aplicând considerentele Deciziei nr. 51 din 25 ianuarie 2012³⁹, în cauza cu care a fost sesizată, Curtea a reținut că dreptul la ocrotirea sănătății impune respectarea unor exigențe, între care și aceea a stabilității normelor juridice care îl garantează. Într-un plan mai larg, stabilitatea acestor norme constituie o expresie a principiului securității juridice, instituit, implicit, de art. 1 alin. (5) din Constituție, principiu care exprimă în esență faptul că cetățenii trebuie protejați contra unui pericol care vine chiar din partea dreptului, contra unei insecurități pe care a creat-o dreptul, sau pe care acesta riscă s-o creeze, impunând ca legea să fie accesibilă și previzibilă. Într-o bogată jurisprudență, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat importanța asigurării accesibilității și previzibilității legii, inclusiv sub aspectul stabilității acesteia, instituind și o serie de repere pe care legiuitorul trebuie să le aibă în vedere pentru asigurarea acestor exigențe⁴⁰.

Curtea a observat că gratuitatea acordării asistenței medicale ține de opțiunea legiuitorului⁴¹, însă faptul că, indiferent de tipul de culpă, persoana care s-a

³⁸ A se vedea, în acest sens, C.C.R., dec. nr. 454/2018, publicată în M. Of. nr. 836 din 1 octombrie 2018, par. 68.

³⁹ Publicată în M. Of. nr. 90 din 3 februarie 2012, în care Curtea Constituțională a conturat garanțiile principiului securității juridice, printre care și stabilitatea normelor juridice.

⁴⁰ A se vedea, în acest sens, CEDO, Cauza *Sunday Times c. Regatului Unit*, nr. 6538/74, 26 aprilie 1979, par. 49; CEDO, Cauza *Rekvenyi c. Ungariei*, nr. 25390/94, 20 mai 1999, par. 34; CEDO, Cauza *Rotaru c. României*, nr. 28341/95, 4 mai 2000, par. 52.

⁴¹ A se vedea, *ad similibet*, cele reținute în C.C.R., dec. nr. 115/1999, publicată în M. Of. nr. 522 din 27 octombrie 1999, C.C.R., dec. nr. 334/2009, publicată în M. Of. nr. 262 din 22 aprilie 2009 și în C.C.R., dec. nr. 389/2017, publicată în M. Of. nr. 803 din 11 octombrie 2017.

autovătămat este obligată să repare prejudiciul cauzat furnizorului de servicii medicale, este de natură a nega dreptul la ocrotirea sănătății persoanelor asigurate. S-a apreciat că acestea, în schimbul plății contribuției la asigurările sociale, ar trebui să beneficieze de o contraprestație din partea statului, atunci când se produce riscul asigurat, respectiv vătămarea sănătății propriei persoane. S-a concluzionat astfel, că riscul suportat de "asigurător", respectiv statul, se diluează în această ipoteză, până aproape de dispariție, întrucât săvârșirea oricărei fapte prin care se aduce atingere sănătății propriei persoane, presupune o minimă culpă în săvârșirea sa.

Ca urmare a declarării neconstituționalității sintagmei „precum și daune sănătății propriei persoane” din cuprinsul art. 320 alin. (1) din Legea nr. 95/2006, textul examinat a fost modificat prin art. I punctul 17 din O.U.G. nr. 145/2020.

IV. SOLUȚIILE PRONUNȚATE DE INSTANȚELE JUDECĂTOREȘTI, ULTERIOR PUBLICĂRII ÎN MONITORUL OFICIAL AL ROMÂNIEI, A DECIZIEI NR. 22/2017 A ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

Analizând practica judiciară, constatăm că, ulterior publicării în Monitorul Oficial al României, a Deciziei Î.C.C.J. nr. 22/2017, respectiv 17 ianuarie 2018, au fost instanțe care au admis cererile unităților medicale (denumite în continuare, Spitalul), reținând culpa victimei constând fie în autovătămarea sa, fie în faptul că nu a formulat plângere penală împotriva celui vinovat de producerea accidentului, sau a agresiunii și nici nu a declarat care este acea persoană, prima ipoteză fiind declarată neconstituțională prin Decizia C.C.R. nr. 818/2019, iar ultima fiind analizată de Instanța Supremă, prin Decizia menționată anterior.

Un exemplu în acest sens este reprezentat de **decizia nr. 239/2019 a Tribunalului Suceava, Secția a II-a**, în care a fost admis apelul și implicit cererea Spitalului de obligare a victimei la plata cheltuielilor de spitalizare, reținându-se în esență că, din analiza dispozițiilor art. 320 alin. 1 din Legea nr. 95/2006, reiese că Spitalul este obligat să recupereze sumele cheltuite cu asistența medicală acordată victimei de la persoana care a produs leziunile, sau chiar de la victimă, dacă daunele produse sănătății propriei persoane au fost produse din culpa sa⁴².

S-a reținut totodată că, după cum reiese din fișa medicală depusă la dosar, victima s-a deplasat pe drumurile publice cu bicicleta, fiind sub influența băuturilor alcoolice și că nu există nicio dovadă că vinovat de producerea accidentului se face o altă persoană, cum ar fi conducătorul auto implicat în accident și că

⁴² Pentru soluții similare, a se vedea Jud. Rădăuți, sent. civ. nr. 1508/2019, nepublicată, în care s-a reținut culpa victimei autovătămate prin căderea de pe scuter și Jud. Rădăuți, sent. civ. nr. 1507/2019, nepublicată, în care s-a apreciat că este culpabilă victima, care s-a autovătămat prin căderea de pe bicicletă.

accidentul nu a fost produs chiar de către victimă, care în timp ce se deplasa cu bicicleta, era în stare de ebrietate.

Întrucât daunele produse sănătății victimei se datorează propriei sale culpe, nefiind dovedit în niciun fel că se datorează altei persoane, coroborată cu atitudinea victimei de a nu preciza persoana acestuia și de a nu formula plângere penală împotriva conducătorului auto implicat în accident, ceea ce împiedică Spitalul de a se îndrepta împotriva acesteia, nefiind posibilă dovedirea vinovăției conducătorului auto, s-a concluzionat că victima însăși se face vinovată de producerea accidentului.

Constatăm totodată că, prin **sentința civilă nr. 1487/2020, Judecătoria Carei** a admis cererea Spitalului, dispunând obligarea victimei la plata contravalorii cheltuielilor de spitalizare ocazionate de serviciile medicale prestate acesteia, „cu dobânda legală și penalitățile de întârziere calculate de la data scadenței, până la data plății efective, potrivit dispozițiilor Ordonanței nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești, precum și pentru reglementarea unor măsuri financiar -fiscale în domeniul bancar, calculate în temeiul prevederilor Legii nr. 207/2015, actualizată, art. 1 pct. 33, respectiv în temeiul prevederilor Ordonanței nr. 13/2011”.

În considerente, s-a reținut că victima a fost internată în unitatea spitalicească în perioada 24.09.2017-25.09.2017, în urma unui accident rutier, apreciindu-se că, în urma spitalizării, persoanei aflate în culpă îi revine obligația de a achita contravaloarea îngrijirilor medicale de care a beneficiat în urma unui asemenea eveniment, raportat la prevederile art. 320 din Legea nr. 95/2006, cheltuielile fiind detaliate în decontul de cheltuieli aferent foii de observație, sumă ce nu a fost achitată, deși pacientul a luat la cunoștința la externare de existența acestui debit.

Un argument în plus al acestei soluții, a fost reprezentat de faptul că, nici ca urmare a notificărilor emise de unitatea sanitară, pe cale amiabilă, pacientul nu a achitat contravaloarea debitului ce îi incumba și nici nu a contactat Spitalul, în vederea clarificării modului în care s-a produs accidentul, respectiv nu a indicat dacă ar exista vreun dosar penal aflat în fază de cercetare penală, sau în fază de judecată, sau dacă a intervenit împăcarea părților implicate.

S-a apreciat că prejudiciul are un caracter cert și determinat, cuantumul acestuia rezultând din decontul de cheltuieli atașat cererii de chemare în judecată, nu a fost reparat și că reprezintă paguba efectiv cauzată Spitalului, care a acordat îngrijirile medicale și în al cărui patrimoniu s-a produs un efect negativ, ca urmare a nerecuperării cheltuielilor ocazionate de tratamentul medical acordat victimei.

S-a conchis că debitul solicitat reprezintă, potrivit Legii nr. 95/2006 "prejudiciul cauzat furnizorului de servicii medicale reprezentând cheltuielile efective ocazionate de asistența medicală acordată" și că face parte din categoria "altor sume care constituie venituri ale bugetului general consolidat" definit de Codul de procedură fiscală, cu privire atât la conținutul cât și la cuantumul creanțelor fiscale.

Într-o altă speță, în care s-a pronunțat **decizia nr. 659/2020 a Tribunalului Suceava, Secția a II-a**, soluția a fost de respingere a cererii similare formulate⁴³.

S-a reținut că, deși instituția reclamantă și-a întemeiat cererea atât pe dispozițiile legii speciale, cât și pe cele generale, privind răspunderea civilă delictuală, întrucât victima era asigurată în cadrul asigurărilor sociale de sănătate, devin incidente dispozițiile care reglementează această materie, respectiv Legea nr. 95/2006, aceste prevederi excluzând răspunderea civilă delictuală.

A mai considerat instanța de apel că victima avea dreptul să beneficieze de asistență medicală gratuită, fiind aplicabil tratamentul de urgență necesitat ca urmare a unei agresiuni, sau accident, întrucât potrivit art. 92 alin. (1) lit. e din Legea nr. 95/2006, vătămarea în cazul producerii unui astfel de eveniment este o urgență, iar potrivit art. 221 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 95/2006, persoanele neasigurate beneficiază de tratament gratuit în cazul unei urgențe medicale.

S-a apreciat că, întrucât cel chemat în judecată are calitatea de victimă, fiind beneficiarul serviciilor medicale, Spitalul nu-l poate trage la răspundere pe acest temei. De asemenea, s-a subliniat că, în mod neîntemeiat a apreciat unitatea spitalicească că atitudinea victimei constând în nedepunerea plângerii penale, sau împăcarea cu autorul prejudiciului constituie fapte ilicite, aceasta nedovedind nici intervenția împăcării între aceste persoane.

S-a mai reținut că noțiunea de faptă ilicită, ca și condiție a răspunderii delictuale potrivit Codului civil, desemnează conduita umană – comisivă sau omisivă – păgubitoare, prin care se aduce atingere drepturilor subiective, ori intereselor ocrotite de lege. Or, solicitarea acordării asistenței medicale de către victimă nu constituie o faptă ilicită, dimpotrivă constituie un drept al său, neputându-se considera că ar încălca, în acest mod, vreo normă de conduită. Chiar și în ipoteza în care victima ar fi cunoscut identitatea persoanei care a provocat vătămarea sa și nu ar fi formulat plângere penală împotriva sa, această conduită nu reprezintă o faptă ilicită în sensul art. 1357 Cod civil. Pe de altă parte, legea nici măcar nu prevede obligația victimei de a identifica persoana agresorului, iar o astfel de omisiune nu poate fi considerată o culpă a acesteia, care să conducă la antrenarea răspunderii sale juridice.

Oricum, inacțiunea constituie faptă ilicită, în sensul prevăzut de art. 1357 Cod civil, doar atunci când norma legală obligă pe o persoană să acționeze într-un

⁴³ Pentru soluții similare, a se vedea Trib. Suceava, s. a II-a, dec. civ. nr. 816/2019, în care s-au reținut neaprobarea condițiilor răspunderii civile delictuale reglementate de art. 1357 Cod civil, precum și faptul că nu sunt incidente dispozițiile art. 320 din Legea nr. 95/2006; Jud. Rădăuți, sent. civ. nr. 1277/2019, în care a fost respinsă cererea, reținându-se în esență că leziunile pentru a căror vindecare s-a impus internarea spitalicească au fost produse prin agresiune fizică, victimei nefiindu-i imputabil niciun delict, comis cu intenție sau din culpă, pentru angajarea răspunderii civile conform art. 1349 alin. (1), alin. (2) și art. 1357 Cod civil; Trib. Suceava, s. a II-a, dec. civ. nr. 1038/2019; Trib. Suceava, s. a II-a, dec. civ. nr. 843/2020, Jud. Rădăuți, sent. civ. nr. 781/2019, Jud. Fălticeni, sent. civ. nr. 1125/2020, nepublicate.

anumit mod, iar cerința legală nu este respectată. Or, prin dispozițiile Codului penal, referitoare la infracțiunile pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale se face la plângerea prealabilă, se instituie dreptul de a formula plângerea în favoarea persoanei vătămate, iar nu o obligație în sarcina acesteia, pentru ca omisiunea formulării unei astfel de plângeri să constituie în sine o faptă ilicită. Așadar, nu are relevanță eventuala pasivitate a victimei în ceea ce privește atragerea răspunderii civile a autorului prejudiciului, câtă vreme obligația acestuia din urmă de a repara prejudiciul cauzat furnizorului de servicii medicale este reglementată în mod expres în legea specială.

Achiesăm la soluția și argumentele expuse în decizia expusă anterior, apreciind că, în acord cu cele statuate prin Decizia Î.C.C.J. nr. 22/2017, victima unei agresiuni, sau a unei vătămări, nu poate fi trasă la răspundere civilă delictuală, în temeiul dispozițiilor art. 320 din Legea nr. 95/2006.

Totodată, constatăm că nu s-a produs dezideratul unificării practicii judiciare, ca urmare a publicării în Monitorul Oficial al României a Deciziei în interesul legii, deși aceasta are caracter obligatoriu, conform dispozițiilor art. 517 alin. (4) Cod procedură civilă⁴⁴.

V. SOLUȚII PRONUNȚATE DE INSTANȚELE JUDECĂTOREȘTI, ULTERIOR PUBLICĂRII ÎN MONITORUL OFICIAL AL ROMÂNIEI, A DECIZIEI NR. 818/2019 A CURȚII CONSTITUȚIONALE

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a subliniat constant faptul că, în legătură cu efectele unei decizii de admitere a excepției de neconstituționalitate, „decizia de constatare a neconstituționalității face parte din ordinea juridică normativă, prin efectul acesteia prevederea neconstituțională încetându-și aplicarea pentru viitor”⁴⁵.

Totodată, cu privire la considerentele și dispozitivul deciziilor sale, instanța de contencios constituțional a statuat că puterea de lucru judecat ce le însoțește, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta, inclusiv efectului general obligatoriu al deciziilor de constatare a neconstituționalității⁴⁶.

În privința forței obligatorii a considerentelor pronunțate în deciziile Curții Constituționale, aceasta a reținut că prevederile art. 147 alin. (4) teza a doua din

⁴⁴ Art. 517 alin. (4) Cod procedură civilă prevede următoarele: „Dezlegarea dată problemelor de drept judecate este obligatorie pentru instanțe de la data publicării deciziei în Monitorul Oficial al României, Partea I.”

⁴⁵ C.C.R., dec. nr. 847/2008, publicată în M. Of. nr. 605 din 14 august 2008.

⁴⁶ C.C.R. dec. nr. 1/1995, publicată în M. Of. nr. 16/1995; C.C.R., dec. nr. 414/2010, publicată în M. Of. nr. 291 din 4 mai 2010.

Constituție, referitoare la efectul general obligatoriu și pentru viitor al deciziilor Curții, nu disting nici în funcție de tipurile de decizii pe care Curtea Constituțională le pronunță, nici în funcție de conținutul acestor decizii, ceea ce conduce la concluzia că toate deciziile instanței de contencios constituțional, în întregul lor, sunt general obligatorii. Curtea s-a pronunțat în acest sens, de exemplu, prin Decizia nr. 206/2013⁴⁷, prin care a reținut, invocând jurisprudența sa anterioară, că „atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor sale sunt general obligatorii și se impun cu aceeași forță tuturor subiecților de drept. În consecință, atât Parlamentul, cât și Guvernul, respectiv autoritățile și instituțiile publice urmează, în aplicarea legii criticate, să respecte cele stabilite de Curtea Constituțională în considerentele și dispozitivul prezentei decizii”⁴⁸.

Raportat la textul analizat în acest studiu, reținem că majoritatea instanțelor judecătorești au dat eficiență, începând cu data 29 iunie 2020, celor statuate prin Decizia nr. 818/2019 a Curții Constituționale.

Un exemplu pe care îl prezentăm, este reprezentat de **sentința civilă nr. 1864/2020 a Judecătoriei Sfântu Gheorghe**, în care s-a reținut că dispoziția legală constatată ca fiind neconstituțională (în speță, art. 320 alin. (1) din Legea nr. 95/2006) nu mai poate fi aplicată de nicio instanță, în nicio cauză și de nicio altă autoritate publică, de la data publicării în Monitorul Oficial a deciziei Curții.

S-a statuat că, Decizia C.C.R. nr. 818/2019 se aplică în mod obligatoriu în cauzele pendinte la momentul publicării, instanța urmând să aplice în mod direct prevederile constituționale indicate prin aceasta, raportat la situația normativă constatată a fi contrară Constituției.

Analizând dispozițiile legale prin prisma considerentelor acestei decizii, s-a reținut că persoanele asigurate nu pot fi obligate la despăgubiri către furnizorul de servicii medicale, dacă prin faptele lor aduc daune sănătății proprii. Soluția este firească, atât timp cât furnizorul de servicii medicale poate reclama un prejudiciu doar în acele situații în care contravaloarea activităților prestate nu poate fi acoperită de către casele de asigurări de sănătate, ceea ce se întâmplă, în principiu, doar în cazul persoanelor neasigurate. În respectiva cauză, la data săvârșirii faptei, pârâtul avea calitatea de asigurat CNAS, beneficiind de serviciile medicale în caz de nevoie.

În concluzie, întrucât că cererea Spitalului s-a întemeiat pe o dispoziție legală declarată neconstituțională și faptul că toate deciziile instanței de contencios constituțional, în întregul lor, sunt general obligatorii și se impun cu aceeași forță tuturor subiecților de drept, cererea formulată de Spital a fost respinsă, ca neîntemeiată, considerându-se că nu mai există temei legal pentru angajarea răspunderii civile delictuale a victimei.

⁴⁷ Publicată în M. Of. nr. 350 din 13 iunie 2013.

⁴⁸ C.C.R., dec. nr. 874/2018, publicată în M. Of. nr. 2 din 3 ianuarie 2019.

Aceeași soluție a fost pronunțată și prin **sentința civilă nr. 3738/2020 a Judecătorei Satu Mare, Secția civilă**⁴⁹, în care s-a constatat că victima, care nu figura ca fiind asigurată în cadrul sistemului asigurărilor sociale de sănătate, a beneficiat de servicii medicale, ca urmare a unui politraumatism prin agresiune, generat de exercitarea unei forțe fizice asupra sa.

Instanța a reținut că, deși în urma verificărilor efectuate nu au fost identificate date cu privire la vreun incident de orice natură în care să fi fost implicată și nici nu există vreun dosar penal care să vizeze fapte în care să fi fost implicată victima, aceste demersuri nu sunt de natură a conchide că lezarea integrității sale fizice s-a produs din propria culpă.

Din interpretarea art. 320 din Legea 95/2006, coroborate cu dispozițiile art. 1349 alin. (1) și art. 1357 alin. (1) și alin. (2) Cod civil, s-a concluzionat că, pentru angajarea răspunderii civile delictuale pentru fapta proprie este necesar să fie întrunite în mod cumulativ cele patru condiții (să existe o faptă ilicită, fapta ilicită să fi fost săvârșită cu vinovăție, să existe un prejudiciu, iar între fapta ilicită și prejudiciu să existe un raport de cauzalitate), însă, în speță nu era îndeplinită condiția privind vinovăția victimei, reținându-se totodată și incidența Deciziei C.C.R. nr. 818/2019.

Cu toate acestea, nu putem face abstracție că au fost pronunțate și soluții de admitere a cererilor promovate de unitățile medicale, în temeiul dispoziției legale, ce are în conținut sintagma „precum și daune proprii persoane” declarată neconstituțională.

Astfel, prin **sentința civilă nr. 372/2020** pronunțată de **Judecătoria Baia de Aramă** a fost admisă cererea formulată de Spital, care a susținut că pârâtul a fost victima propriei fapte, acesta fiind obligat la plata cheltuieli de spitalizare ocazionate de serviciile medicale ce i-au fost prestate.

Pentru a pronunța această soluție, instanța a reținut că, potrivit foii de observație clinică generală, victima a fost internată pe Secția de Chirurgie maxilo-facială, iar suma solicitată în cauză a reprezentat un prejudiciu produs în patrimoniul unității medicale.

S-a reținut că victima a fost notificată să achite suma datorată, sau dacă a fost agresată de un terț, să comunice datele de identificare ale făptuitorului și adresa acestuia, sau organul de cercetare sesizat în cazul accidentării/agresiunii.

⁴⁹ Pentru soluții similare, a se vedea Jud. Suceava, sent. civ. nr. 3961/2020, prin care s-a respins cererea de obligarea a victimei pe motiv că nu există nicio rațiune pentru ca această persoană să fie obligată să suporte costurile cheltuielilor medicale, atunci când vătămarea corporală se datorează unui accident, chiar din propria culpă, cum e cazul în speță, reținându-se și incidența Deciziei C.C.R. nr. 818/2019. De asemenea, a se vedea Jud. Rădăuți, sent. civ. nr. 3092/2020; Jud. Rădăuți, sent. civ. nr. 3094/2020; Jud. Rădăuți, sent. civ. nr. 3095/2020; Jud. Rădăuți, sent. civ. nr. 3096/2020; Jud. Rădăuți, sent. civ. nr. 3097/2020, Jud. Rădăuți, sent. civ. nr. 3098/2020, nepublicate.

Din analiza coroborată a dispozițiilor art. 1349 și art. 1357 Cod civil, cu cele ale art. 320 alin. (1) din Legea nr. 95/2006, s-a dedus îndeplinirea în cauză a condițiilor răspunderii civile delictuale.

Astfel, s-a apreciat că, în ceea ce privește prejudiciul, acesta este reprezentat de contravaloarea cheltuielilor efectuate cu internarea victimei, s-a reținut că între prejudiciul Spitalului și fapta ilicită a victimei există un raport de cauzalitate direct, în sensul că acea faptă a provocat un prejudiciu a cărui recuperare se urmărește prin introducerea cererii de chemare în judecată. Sub aspectul laturii subiective, ansamblul probator administrat în cauză a condus instanța la concluzia ca victima a acționat cu vinovăție sub forma culpei, întrucât aceasta nu a prevăzut rezultatul faptei sale, deși trebuia și putea să îl prevadă.

Menționăm că, în calea de atac a apelului promovat împotriva acestei hotărâri⁵⁰, soluția a fost schimbată, reținându-se în esență că victima a primit îngrijiri medicale pentru tratarea leziunilor provocate de propria-i faptă, iar efectul obligatoriu al Deciziei C.C.R. nr. 818/2019, ce rezidă în încetarea aplicării pentru viitor a prevederii legale față de care s-a constatat neconstituționalitatea, privește și situațiile juridice pendinte în care ea a fost invocată, respectiv cele aflate pe rolul instanței la data publicării sale, concluzionându-se că victimei nu-i incumbă obligația de a suporta cheltuielile efectuate de unitatea medicală cu spitalizarea sa.

VI. CONFLICTE DE COMPETENȚĂ MATERIALĂ PROCESUALĂ ÎNTRE SECȚIILE SPECIALIZATE ALE INSTANȚEI DE APEL

Una din problemele majore întâmpinate de instanțele judecătorești, a constituit-o stabilirea competenței materiale procesuale a secției specializate din cadrul Tribunalului, în soluționarea apelurilor împotriva hotărârilor primei instanțe, în cauzele având ca obiect „răspunderea civilă delictuală”, promovate de unitățile spitalicești.

Astfel, secțiile specializate pe litigii cu profesioniștii au început să invoce excepția necompetenței materiale procesuale a acestora, urmată de declinarea cauzei către secțiile civile.

Excepția necompetenței materiale procesuale a instanței de judecată este o excepție de procedură (privește condițiile esențiale de promovare a unei cereri de chemare în judecată) și absolută (cercetarea este instituită în respectarea unor interese generale de înlăptuire a justiției și privește încălcarea unor norme de ordine publică), astfel că instanța este obligată să verifice, cu prioritate, față de fondul cauzei, îndeplinirea acestei condiții esențiale. În același timp, această excepție este una dilatorie, putând împiedica, în caz de admitere, judecata pe fond

⁵⁰ Trib. Mehedintzi, s. I. civ, dec. civ. nr. 1068/2020, disponibilă [Online] la adresa www.sintact.ro, accesată la data de 5 decembrie 2020.

a cauzei de către instanța sesizată, ca atare analiza ei impunându-se a se face cu prioritate față de alte aspecte legate de procedură și fond.

Vom prezenta, în continuare, cazul particular al conflictelor de competență survenite între secțiile civile ale Tribunalului Suceava, pentru a reliefa dificultatea interpretării normelor de competență materială, ca urmare a unei decizii a Instanței Supreme și a modificărilor legislative incidente în materie.

De exemplu, prin **Încheierea nr. 522/2019** pronunțată de **Tribunalul Suceava**⁵¹, a fost admisă excepția necompetenței materiale procesuale a Secției a II-a civile a Tribunalului Suceava, invocată din oficiu și trimisă cauza, spre competență soluționare, către Secția I civilă din cadrul Tribunalului Suceava.

În soluționarea excepției, s-a reținut incidența dispozițiilor coroborate ale art. 200 alin. (1) și alin. (2) Cod procedură civilă⁵², cu cele ale art. 226⁵³ din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, cu modificările și completările ulterioare⁵⁴ (în continuare, Legea nr. 77/2011) și cu cele art. 36 alin. (3) din Legea nr. 304/2004⁵⁵.

S-a amintit **Decizia nr. 18/2016**⁵⁶ (în continuare, decizia Î.C.C.J. nr. 18/2016), prin care **Înalta Curte de Casație și Justiție** a admis recursul în interesul legii și a stabilit că, „în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 226 alin. (1) și art. 228 alin. (2) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, competența materială procesuală a tribunalelor/secțiilor specializate se determină în funcție

⁵¹ Pentru o soluție similară, a se vedea Trib. Suceava, s. a II-a civ., înch. nr. 628/2019, nepublicată.

⁵² Conform art. 200 alin. (1) și alin. (2) Cod procedură civilă: „(1) Completul căruia i s-a repartizat aleatoriu cauza verifică, de îndată, dacă cererea de chemare în judecată este de competența sa și dacă aceasta îndeplinește cerințele prevăzute la art. 194 - 197. (2) În cazul în care cauza nu este de competența sa, completul căruia i-a fost repartizată cererea dispune, prin încheiere dată fără citarea părților, trimiterea dosarului completului specializat competent sau, după caz, secției specializate competente din cadrul instanței sesizate. Dispozițiile privitoare la necompetență și conflictele de competență se aplică prin asemănare.”

⁵³ Art. 226 din Legea nr. 71/2011 prevede următoarele: „(1) Prin hotărâre a Consiliului Superior al Magistraturii, la propunerea colegiului de conducere al instanței, în raport cu numărul cauzelor, se pot înființa, în cadrul secțiilor civile, complete specializate pentru soluționarea anumitor categorii de litigii, în considerarea obiectului sau naturii acestora, precum: a) cererile în materie de insolvență, concordat preventiv și mandat ad hoc; b) cererile în materia societăților reglementate de Legea nr. 31/1990, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și a altor societăți, cu sau fără personalitate juridică, precum și în materia registrului comerțului; c) cererile care privesc restrângerea, împiedicarea ori denaturarea concurenței; d) cererile privind titlurile de valoare și alte instrumente financiare. (2) La înființarea completelor specializate potrivit alin. (1) se va ține seama de următoarele criterii: a) asigurarea unui volum de activitate echilibrat între judecătorii secției; b) specializarea judecătorilor și necesitatea valorificării experienței profesionale a acestora; c) respectarea principiului repartizării aleatorii.”

⁵⁴ Publicată în M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011.

⁵⁵ Potrivit art. 36 alin. (3) din Legea nr. 304/2004, modificat prin Legea nr. 207/2008: „În cadrul tribunalelor funcționează, în raport cu complexitatea și numărul cauzelor, secții sau, după caz, completuri specializate pentru cauze civile, cauze cu profesioniști, cauze penale, cauze cu minori și de familie, cauze de contencios administrativ și fiscal, cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, insolvența, concurență neloyală sau pentru alte materii, precum și completuri specializate pentru cauze maritime și fluviale.”

⁵⁶ Publicată în M. Of. nr. 621 din 26 iulie 2019.

de obiectul sau natura litigiilor de genul celor avute în vedere cu titlu exemplificativ de art. 226 alin. (1) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, cu modificările și completările ulterioare.”

Totodată, s-au amintit considerentele relevante ale deciziei anterior menționate, respectiv că „interpretarea în sens contrar, dată de instanțele de judecată care au calificat litigiile nu după obiectul sau natura pricinii, ci după calitatea de profesionist a uneia dintre părți, este fără nicio acoperire în dreptul pozitiv, contravenind practic prevederilor art. 122 din Codul de procedură civilă, conform cărora «reguli noi de competență pot fi stabilite numai prin modificarea normelor prezentului cod» și dispozițiilor art. 126 alin. (2) din Constituția României, potrivit cărora «Competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată sunt prevăzute numai prin lege». În realitate, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 226 alin. (1) și art. 228 alin. (2) din Legea nr. 71/2011 (...), pentru determinarea competenței materiale procesuale a tribunalelor/secțiilor specializate, se va ține seama de criteriile legale referitoare la obiectul sau natura litigiilor, de genul celor avute în vedere cu titlu exemplificativ de art. 226 alin. (1) din Legea nr. 71/2011. (...) Revine în acest scop judecătorului, ca prim interpret al legii, rolul de a decela elementele comune, cum sunt cele avute în vedere de legiuitor la stabilirea celor patru categorii de litigii exemplificate și de a aprecia asupra competenței materiale procesuale proprii în soluționarea litigiului cu judecata căruia a fost investit.”

Secția a II-a civilă a Tribunalului Suceava a reținut că, pentru a determina competența materială procesuală se impune raportarea cu prioritate la obiectul și natura litigiului deduse judecății și nu la calitatea de profesionist a uneia dintre părți, apreciind că modificarea art. 36 alin. 3 din Legea nr. 304/2004, adusă prin Legea nr. 207/2018, ulterior publicării în Monitorul Oficial a Deciziei nr. 18/2016, este irelevantă sub aspectul obligativității respectării celor statuate în decizia pronunțată în recursul în interesul legii.

S-a considerat că obiectul deciziei pronunțate în interesul legii nu coincide cu obiectul modificării legislative. Astfel, s-a apreciat că și după modificarea legii de organizare judiciară, prin introducerea printre specializările secțiilor/completurilor ce funcționează în cadrul tribunalelor a „cauzelor cu profesioniști”, competența materială procesuală a acestor secții/completuri se realizează inclusiv prin raportare la Decizia Î.C.C.J. nr. 18/2016 (dispozițiile art. 36 alin. 3 din Legea nr. 304/2004 nefiind norme de competență, ci de organizare judiciară). Totodată, folosirea sintagmei „cauze cu profesioniști” nu este de natură a se constitui într-un criteriu suficient de partajare a competenței între secțiile/completurile specializate după cum nu poate consacra prin ea însăși drept criteriu de partajare a competenței simpla calitate de profesionist a uneia dintre părți. Concluzionând, instanța a subliniat că un litigiu cu profesioniști nu este un litigiu în care una dintre părți are calitatea de profesionist *in abstracto*, ci un litigiu al cărui obiect și natură are legătură cu activitatea economică a unui profesionist, obiectul și natura litigiului fiind relevante, iar nu calitatea părților.

De asemenea, s-a mai reținut că prin Hotărârea nr. 41/22.11.2018 a Colegiului de Conducere al Tribunalului Suceava s-a stabilit ca în cadrul Secției a II-a civilă să se judece litigiile în stadiile procesuale fond, apel și recurs care au legătură cu activitatea economică a profesionistului, competența stabilindu-se în funcție de obiectul și natura cauzei, inclusiv acțiunile reale, iar nu în funcție de calitatea părților (...); la nivelul Secției I civilă să se soluționeze litigiile în care părțile au calitatea de profesioniști, dar al căror obiect nu are legătură cu activitatea economică a acestora. Printre obiectele date în competența funcțională a Secției a II-a civilă, potrivit acestei hotărâri, figurează „răspunderea civilă delictuală, când cel puțin o parte este profesionist și dacă are legătură cu activitatea economică a acestuia”.

În ceea ce privește raportul juridic dedus judecății, s-a reținut că acțiunea Spitalului este grefată pe un caz de răspundere civilă delictuală, prin cererea formulată în primă instanță acesta solicitând obligarea victimei la plata unei sume de bani cu titlu de daune materiale, reprezentând contravaloarea prejudiciului suferit de către unitatea spitalicească, urmare a presupusei fapte ilicite săvârșite de către victimă, concretizată în neformularea de către aceasta a unei plângeri penale împotriva persoanei responsabile de vătămarea ei.

În aceste condiții, s-a reținut că pretențiile concrete deduse judecății izvorăsc din pretinsa faptă ilicită imputată Spitalului care nu are calitatea de profesionist.

Reiese astfel că acțiunea formulată are o natură esențialmente civilă, iar raportul juridic dedus judecății nu are legătură cu activitatea profesionistului, activitate concretizată în producerea, administrarea ori înstrăinarea de bunuri sau în prestarea de servicii, indiferent dacă are sau nu un scop lucrativ.

În consecință, având în vedere că, prin raportare la obiectul și natura litigiului, nu poate fi reținut vreun element comun cu al litigiilor exemplificate la art. 226 din Legea nr. 71/2011, s-a apreciat că litigiul are caracter pur civil, competența de soluționare aparținând, astfel, Secției I civile a Tribunalului Suceava.

Primind dosarul, **Secția I civilă a Tribunalului Suceava** a soluționat cauza pe fond, apreciind că este competentă să o soluționeze⁵⁷.

În alte cauze⁵⁸ însă, de exemplu prin **Încheierea civilă nr. 634/2019, Secția I civilă a Tribunalului Suceava** a admis excepția necompetenței materiale procesuale a acesteia și a declinat competența de soluționare a cauzei, în favoarea Secției a II-a Civile a Tribunalului Suceava. De asemenea, s-a constatat ivit conflictul negativ de competență materială procesuală, dosarul fiind înaintat către Curtea de Apel Suceava, în vederea pronunțării regulatorului de competență.

Secția I civilă a Tribunalului Suceava a reținut că stabilirea secției din cadrul Tribunalului, competentă material să soluționeze litigiul presupune, în prealabil,

⁵⁷ Trib. Suceava, s. I civ., dec. civ. nr. 910/2019.

⁵⁸ Pentru o soluție similară, a se vedea Trib. Suceava, s. I civ. înch. nr. 791/2019.

identificarea naturii juridice a litigiului, criteriu obiectiv, determinant pentru stabilirea competenței materiale, în general și, din perspectiva normelor de organizare judecătorească, a competenței funcționale a secțiilor unei instanțe, în particular, atunci când la nivelul aceleiași instanțe funcționează secții sau complete specializate în anumite materii.

Natura juridică a litigiului poate fi determinată pe baza elementelor subiective și obiective ale acțiunii în justiție ce se concretizează prin cererea de chemare în judecată formulată.

Și această Secție a reținut incidența Deciziei Î.C.C.J. nr. 18/2016, a art. 36 alin. (3) din Legea nr. 304/2004, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 207/2018, dar și a Hotărârii nr. 41 din data de 22.11.2018 a Colegiului de Conducere al Tribunalului Suceava, prin care s-a stabilit că, în cadrul Secției a II-a civile vor fi judecate cauzele care au legătură cu activitatea economică a profesionistului.

Cu titlu de noutate, s-a apreciat că sunt aplicabile în soluționarea excepției invocate din oficiu și dispozițiile art. 3 din Codul civil⁵⁹, ale art. 6 și art. 8 alin. (2) din Legea nr. 71/2011⁶⁰, completate de cele reținute în literatura de specialitate⁶¹, cu privire la noțiunea de profesionist, care este definit prin raportare la întreprindere, fiind considerat astfel cel care exploatează o întreprindere. Astfel, în art. 8 din Legea nr. 71/2011 sunt enumerate mai multe categorii de profesioniști și se arată că termenul de profesionist îl include pe cel de comerciant. În art. 6 din Legea nr. 71/2011 se arată că referirile din legi la termenul „comerciant” se consideră a fi făcute la persoana supusă înregistrării în registrul comerțului. Totuși, termenul de „comerciant” are, în legislația protecției consumatorului și în legea pomiculturii, sensul clasic al termenului, prevăzut în această legislație specială. Profesioniștii sunt, în mod obișnuit: (i) persoanele fizice, cum sunt comercianții, persoanele fizice autorizate (PFA), întreprinzătorii individuali sau familiari și persoanele care exercită profesiile reglementate sau liberale; (ii) persoanele juridice, cum sunt societățile comerciale, organizațiile cooperatiste, regiile autonome, societățile civile cu personalitate juridică, grupurile de interese economice. Instituțiile publice care exploatează o întreprindere pot fi profesioniști în sensul Codului civil, indiferent dacă obțin sau nu profit. Este cazul spitalelor, al universităților, al autorităților de reglementare, supraveghere și control (CSA, BNR, CNVM). Titulari ai unei între-

⁵⁹ Potrivit art. 3 alin. (2) și alin. (3) Cod civil: „(2) sunt considerați profesioniști toți cei care exploatează o întreprindere. (3) Constituie exploatarea unei întreprinderi exercitarea sistematică, de către una sau mai multe persoane, a unei activități organizate ce constă în producerea, administrarea ori înstrăinarea de bunuri sau în prestarea de servicii, indiferent dacă are sau nu un scop lucrativ.”

⁶⁰ Conform art. 8 din Legea nr. 71/2011: „(1) Noțiunea „profesionist” prevăzută la art. 3 din Codul civil include categoriile de comerciant, întreprinzător, operator economic, precum și orice alte persoane autorizate să desfășoare activități economice sau profesionale, astfel cum aceste noțiuni sunt prevăzute de lege, la data intrării în vigoare a Codului civil;”.

⁶¹ A se vedea F. Antonius-Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei, *Noul Cod Civil. Comentariu pe articole*, (București: C.H. Beck), p. 7.

prinderi pot fi, însă, chiar și entitățile fără personalitate juridică, cum ar fi societățile simple, societățile civile fără personalitate juridică, reglementate prin legi speciale (fonduri de pensii, fonduri de investiții, societăți de avocați, notari, executori judecătorești sau practicieni în insolvență) și grupurile de societăți, întrucât și acestea exploatează o întreprindere, iar exploatarea întreprinderii poate fi un exercițiu al uneia sau al mai multor persoane, reunite fie în asocieri cu personalitate juridică, fie în colectivități sau entități fără personalitate juridică (fără subiectivitate proprie, distinctă de asociații ori membri).

Concluzionând, s-a apreciat că Spitalul este profesionist, iar raporturile juridice dintre acesta și victimă sunt circumscrise activității unității spitalicești de furnizare de servicii medicale. Faptul că în litigiile având ca obiect recuperarea cheltuielilor ocazionate de asistența medicală acordată, Spitalul se subrogă, în toate drepturile și obligațiile procesuale ale caselor de asigurări de sănătate, avându-se în vedere raporturile juridice existente între spitale și casele de asigurări de sănătate, nu schimbă natura litigiului. Totodată și din perspectiva art. 36 alin. (3) din Legea nr. 304/2004, competența ar aparține Secției a II-a civilă din cadrul Tribunalului Suceava.

Conflictul de competență a fost înregistrat pe rolul Curții de Apel Suceava, Secția a II-a civilă, sub nr. 490/39/2019 la data de 27 iunie 2019.

Prin **sentința civilă nr. 121/2019**⁶², **Curtea de Apel Suceava** a stabilit competența de soluționare a cauzei în favoarea Tribunalului Suceava, Secția a II-a Civilă, reținându-se în esență că, din cuprinsul art. 36 alin. (3) din Legea nr. 304/2004, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 207/2018, rezultă că, în cadrul tribunalelor funcționează secții sau complete specializate în cauze cu profesioniști, acesta fiind un criteriu de partajare a competenței. Cum acest text a fost modificat prin Legea nr. 207/2018, deci ulterior pronunțării Deciziei Î.C.C.J. nr. 18/2016, rezultă până la evidență că aceasta nu mai este aplicabilă, legiuitorul optând pentru înființarea secțiilor/completelor specializate în cazul litigiilor cu profesioniști.

Instanța sesizată cu pronunțarea Regulatorului de competență a mai reținut că, din art. 8 din Legea nr. 71/2011 coroborat cu art. 3 Cod civil reiese că profesionistul este considerat cel ce exploatează o întreprindere, însă nici Codul civil și nici legea de punere în aplicare nu conțin o definiție sintetică a profesionistului și nici criterii exprese de stabilire sau identificare a acestuia, în raport cu alți participanți la raporturile juridice. Din spiritul reglementării, rezultă că se pot desprinde câteva criterii de definire a profesionistului, legate de exercițiul continuu, sistematic al unei activități, obligația de înscriere, autorizare, sau reglementare pentru opozabilitate față de terți, precum și patrimoniul afectat exploatării întreprinderii (patrimoniul de afectațiune). Nici noțiunea de „întreprindere” nu este definită de Codul civil, însă întreprinderea presupune „exploatarea” acesteia și care relevă un

⁶² Pentru o soluție similară, a se vedea C. Ap. Suceava, s. a II-a civ., s. civ. nr. 145/2019.

risc asumat, în sensul Codului civil, indiferent dacă obține sau suportă o pierdere, însă obținerea profitului nu este un scop în sine. Este doar necesară exploatarea acesteia, adică exercițiul sistematic al unei activități economice.

S-a desprins că, din motivarea Deciziei Curții Constituționale nr. 552/2018, par. 15, rezultă că, potrivit art. 3 alin. (2) și (3) Cod civil, sunt considerați profesioniști toți cei care exploatează o întreprindere, respectiv exercită sistematic o activitate organizată, ce constă în producerea, administrarea ori înstrăinarea de bunuri sau în prestarea de servicii, indiferent dacă are sau nu un scop lucrativ. Așadar, Codul civil nu distinge nici între profesioniști, în funcție de statutul lor juridic, de comercianți sau necomercianți, astfel încât toți aceștia sunt supuși regulilor de drept civil. Prin urmare, categoria profesioniștilor, în sensul Codului civil, include atât profesioniștii - comercianți, întreprinzători, operatori economici [în sensul art. 8 alin. 1 din Legea nr. 71/2011], cât și categoria profesioniștilor - necomercianți, care desfășoară o activitate organizată, fără caracter lucrativ (profesiile liberale sau reglementate, instituții publice sau organizații neguvernamentale, regii autonome, societăți, companii naționale, asociații, fundații, societăți agricole, etc.).

S-a conchis de către instanța superioară și comună a celor aflate în conflict de competență că instituțiile publice care exploatează o întreprindere pot fi profesioniști în sensul Codului civil, indiferent dacă obțin sau nu un profit. În aceste circumstanțe, Curtea de Apel Suceava a apreciat că respectiva cauză cade în competența de soluționare a unui complet de judecată specializat în soluționarea cauzelor cu profesioniști, în condițiile în care Spitalul - instituție publică ce exploatează o întreprindere și prestează un serviciu public - îndeplinește criteriile menționate pentru a fi considerat un profesionist.

Observăm că, urmare a pronunțării multiplelor regulatoare de competență, practica judiciară privind competența de soluționare a apelurilor, în cauzele întemeiate pe dispozițiile art. 320 din Legea nr. 95/2006, de la nivelul Tribunalului Suceava, s-a uniformizat, Secția specializată pe litigii cu profesioniștii fiind cea care le soluționează în prezent.

VII. JURISPRUDENȚA DIVERGENTĂ PRIVIND ADMISIBILITATEA CĂII DE ATAC A RECURSULUI

Admisibilitatea căii de atac a recursului privind această tipologie de cauze a constituit o chestiune extrem de controversată în jurisprudența națională, cauzată de pronunțarea unor hotărâri contradictorii de către Curtea Constituțională și de către Înalta Curte de Casație și Justiție.

Obiectul unei cereri în repararea prejudiciului cauzat unităților medicale, ca urmare a efectuării unor cheltuieli de spitalizare a victimei unei agresiuni sau a unui accident, îl constituie o acțiune în pretenții/răspundere delictuală a cărei valoare se situează sub pragul valoric de 1.000.000 lei, prevăzut de art. XVIII

alin. (2) din Legea nr. 2/2003 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă⁶³ (în continuare, Legea nr. 2/2013).

Potrivit dispozițiilor art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013, astfel cum au fost modificate, succesiv până în anul 2017, prin O.U.G nr. 62/2015⁶⁴ și O.U.G. nr. 95/2016⁶⁵, „în procesele pornite începând cu data intrării în vigoare a prezentei legi și până la data de 31 decembrie 2018 nu sunt supuse recursului hotărârile pronunțate în cererile prevăzute la art. 94 pct. 1 lit. a) – i) din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, în cele privind navigația civilă și activitatea în porturi, conflictele de muncă și asigurări sociale, în materie de expropriere, în cererile privind repararea prejudiciilor cauzate prin erori judiciare, precum și în alte cereri evaluabile în bani în valoare de până la 1.000.000 lei inclusiv. De asemenea, în aceste procese nu sunt supuse recursului hotărârile date de instanțe de apel în cazurile în care legea prevede că hotărârile de primă instanță sunt supuse numai apelului”.

Prin **Decizia Curții Constituționale nr. 369 din data de 30 mai 2017**⁶⁶ (în continuare, Decizia C.C.R. nr. 369/2017) s-a statuat că sintagma „precum și în alte cereri evaluabile în bani în valoare de până la 1.000.000 lei inclusiv” cuprinsă în art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013 este neconstituțională.

Analizând dispozițiile legale criticate, Curtea a reținut că, în actuala reglementare "o hotărâre judecătorească referitoare la cereri evaluabile în bani pronunțată de o judecătorie, în prima instanță, nu va putea fi supusă recursului în nicio situație" (par. 23). Constatând că recursul este o cale de atac extraordinară, iar nu o cale de atac excepțională, Curtea a afirmat că și "căile extraordinare de atac trebuie să fie accesibile cetățeanului, iar limitările accesului la acestea trebuie să rezulte în mod explicit nu numai din natura acestora, precum și din motivele pentru care pot fi formulate" (par. 27). "Din moment ce legiuitorul a reglementat calea de atac a recursului, acesta trebuie să asigure egalitatea juridică a cetățenilor în utilizarea acestei căi de atac, chiar dacă este una extraordinară. Legiuitorul poate institui un tratament juridic diferit pentru exercitarea căii de atac a recursului, reglementând anumite situații în care nu se poate formula recurs, însă acest tratament juridic diferit nu poate fi doar expresia aprecierii exclusive a legiuitorului, ci trebuie să se justifice în mod obiectiv și rațional, în respectul principiului egalității cetățenilor în fața legii și a autorităților publice, consacrat de art. 16 alin. (1) din Constituție. În

⁶³ Publicată în M. Of. nr. 89 din 12 februarie 2013.

⁶⁴ Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 62/2015 pentru prorogarea unor termene prevăzute de Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 964 din 24 decembrie 2015, aprobată prin Legea nr. 117/2016.

⁶⁵ Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2016 pentru prorogarea unor termene, precum și pentru instituirea unor măsuri necesare pregătirii punerii în aplicare a unor dispoziții din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 1009 din 15 decembrie 2016.

⁶⁶ Publicată în M. Of. nr. 582 din 20 iulie 2017.

consecință, legiuitorul nu are îndreptățirea constituțională de a bloca, în funcție de valoarea pretenției deduse judecății, accesul la calea de atac a recursului, deoarece pune *ab initio* cetățenii într-o situație diferită, fără a avea o justificare obiectivă și rezonabilă." (par. 28).

Instanța de contencios constituțional a concluzionat că, „efect al constatării neconstituționalității sintagmei «precum și în alte cereri evaluabile în bani în valoare de până la 1.000.000 lei inclusiv», cuprinse în art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013, în condițiile prorogării de la aplicare, până la 1 ianuarie 2019, a dispozițiilor art. 483 alin. (2) din Codul de procedură civilă, este acela că, de la data publicării prezentei decizii în Monitorul Oficial al României, urmează a se aplica prevederile art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013 în sensul că sunt supuse recursului toate hotărârile pronunțate, după publicarea prezentei decizii în Monitorul Oficial al României, în cererile evaluabile în bani, mai puțin cele exceptate după criteriul materiei, prevăzute expres în tezele cuprinse de art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013.” (par. 32).

Prin **Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nr. 52 din 18 iunie 2018**⁶⁷ (în continuare, Decizia Î.C.C.J. nr. 52/2018) s-a statuat că: „În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 27 din Codul de procedură civilă, cu referire la art. 147 alin. (4) din Constituția României, efectele Deciziei Curții Constituționale nr. 369 din 30 mai 2017 se produc cu privire la hotărârile judecătorești pronunțate după publicarea acesteia în Monitorul Oficial al României, în litigiile evaluabile în bani de până la 1.000.000 lei inclusiv, pornite ulterior publicării deciziei (20 iulie 2017)”.

De asemenea, prin **Decizia nr. 454 din 4 iulie 2018**⁶⁸ (în continuare, Decizia C.C.R. nr. 454/2018), instanța de contencios constituțional a respins, ca neînte-meiată, obiecția de neconstituționalitate formulată și a constatat că „dispozițiile art. I pct. 37 (cu referire la art. 402 din Codul de procedură civilă) și pct. 58 (cu referire la art. 497 din Codul de procedură civilă) din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative sunt constituționale în raport cu criticile formulate.” A admis obiecția de neconstituționalitate formulată și a constatat că „art. III pct. 3 (cu referire la art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013) și pct. 4 (cu referire la art. XVIII din Legea nr. 2/2013) din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative sunt neconstituționale.”

În considerentele acestei decizii, Curtea Constituțională a reținut că Instanța Supremă, prin Decizia Î.C.C.J. nr. 52/2018, a condiționat aplicarea Deciziei C.C.R. nr. 369/2017 de pornirea procesului civil după publicarea acesteia, deși nu avea competența să se pronunțe în legătură cu efectele deciziei Curții Constituționale,

⁶⁷ Publicată în M. Of. nr. 609 din data de 17 iulie 2018.

⁶⁸ Publicată în M. Of. nr. 836 din data de 1 octombrie 2018.

sau să dea dezlegări obligatorii care contravin deciziilor Curții Constituționale și a constatat că, în urma pronunțării și publicării Deciziei C.C.R. nr. 369/2017, în privința prevederilor art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013, nu devin incidente prevederile art. 27 din Codul de procedură civilă.

Ulterior, prin **Decizia nr. 2 din data de 14 ianuarie 2019**⁶⁹ (în continuare, Decizia Î.C.C.J. nr. 2/2019), **Înalta Curte de Casație și Justiție** a respins, „ca inadmisibile, sesizările conexe formulate de Curtea de Apel București - Secția a IV-a civilă în dosarele nr. 82.032/299/2015 și nr. 32.850/301/2016, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept: «Recursurile declarate împotriva hotărârilor judecătorești pronunțate după publicarea Deciziei Curții Constituționale nr. 369 din 30 mai 2017 în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 582 din 20 iulie 2017, în litigiile evaluabile în bani de până la 1.000.000 lei inclusiv, pornite anterior publicării deciziei, recursuri nesoluționate până la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a Deciziei Curții Constituționale nr. 454 din 4 iulie 2018 (1 octombrie 2018), devin admisibile sau își mențin caracterul inadmisibil rezultat din interpretarea dispozițiilor art. 27 din Codul de procedură civilă cu referire la art. 147 alin. (4) din Constituția României cât privește producerea efectelor Deciziei Curții Constituționale nr. 369 din 30 mai 2017, dată de Înalta Curte de Casație și Justiție-Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept prin Decizia nr. 52 din 18 iunie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 609 din 17 iulie 2018?»".

Chiar dacă respectivele dosare conexe nu au vizat cereri întemeiate pe dispozițiile art. 320 din Legea nr. 95/2006, această Decizie prezintă relevanță pentru studiul de față, sub aspectul controverselor jurisprudențiale și a considerentelor pe care le cuprinde, mai ales că și în această materie practica a fost divergentă și multe instanțe au suspendat judecarea recursului promovat, până la soluționarea sesizării de către Instanța Supremă⁷⁰.

Cât privește aceste opinii diferite, reținem că au apreciat ca fiind admisibil recursul în ipoteza supusă analizei: judecătorii Secției a III-a civile și pentru cauze cu minori și de familie a Curții de Apel București, cei de la Curtea de Apel Bacău, de la Secția a II-a civilă a Tribunalului Gorj, de la Tribunalului Mehedinți, Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, de la Secțiile civile ale Tribunalelor Iași, Ilfov, Teleorman, Argeș, Curtea de Apel Brașov, de la Judecătoriile Roșiori de Vede, Turnu Măgurele, Zimnicea, Târgu Jiu (Secția civilă) și majoritatea magistraților de la Tribunalele Călărași, Ialomița și Cluj.

⁶⁹ Publicată în M. Of. nr. 157 din data de 27 februarie 2019.

⁷⁰ A se vedea, în acest sens C. Ap. Suceava, s. I. civ., dec. civ. nr. 70/2019. Prin încheierea din 18 octombrie 2018 s-a dispus suspendarea judecării recursului până la soluționarea dosarului nr. 2658/1/2018 înregistrat pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție, invocându-se din oficiu și excepția inadmisibilității recursului. Cauza a fost repusă pe rol la data de 16 ianuarie 2019, iar la data de 7 februarie 2019, a fost respinsă excepția inadmisibilității recursului având în vedere Decizia C.C.R. nr. 874/2018, precum și modificările aduse art. XVIII alin. 2 din Legea nr. 310/2018, cererea fiind respinsă ca nefondată.

Recursurile își mențin caracterul inadmisibil, în optica majorității magistraților Secțiilor a III-a și a VI-a civile ale Tribunalului București, ai Curții de Apel Pitești, ai Secțiilor I și a II-a civile ale Curții de Apel Suceava, a unei opinii a Tribunalului Călărași, a Secției a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal a Curții de Apel Constanța, a Secției I și a II-a civilă a Curții de Apel Oradea, a Tribunalului Sălaj, a Secției I civile a Tribunalului Gorj, a Judecătorilor Giurgiu, Bolintin-Vale, Alexandria, Videle și a Curții de Apel Galați.

Au fost exprimate și opinii nuanțate, în materia problemelor ridicate de soluționarea recursurilor declarate în cauzele civile, ca urmare a pronunțării Deciziei C.C.R. nr. 369/2017, a Deciziei Î.C.C.J. nr. 52/2018 și a Deciziei C.C.R nr. 454/2018.

Astfel, la data de 15 octombrie 2018 a avut loc întâlnirea judecătorilor secțiilor civile ai Curții de Apel Cluj, conturându-se două orientări: o primă orientare, în care hotărârile Curții Constituționale prevalează, indiferent de caracterul controlului de constituționalitate care le-a ocazionat, considerentele acestor decizii fiind obligatorii, fără distincții sau departajări și o a doua orientare, în care s-a apreciat importanța statuării instanței de contencios constituțional, acesta fiind motivul pentru care s-a considerat a fi necesară sesizarea Curții Constituționale. Corespondent acestor orientări, au fost identificate două soluții: admiterea sesizării Curții Constituționale și suspendarea cauzelor în temeiul dispozițiilor art. 413 alin. (1) pct. 1 Cod de procedură civilă, respectiv admiterea sesizării Curții Constituționale și apoi respingerea recursurilor ca inadmisibile, urmând ca părțile să poată apela la revizuire, în condițiile art. 509 pct. 11 Cod de procedură civilă. Cu unanimitate, s-a apreciat că adoptarea unei soluții de natură să conserve drepturile procesuale ale părților este una echilibrată, astfel încât s-a procedat la suspendarea cauzelor în temeiul art. 413 alin. (1) pct. 1 Cod de procedură civilă până la soluționarea excepțiilor de neconstituționalitate aflate pe rolul Curții Constituționale, cu referire la art. 27 Cod de procedură civilă.

Nici la nivelul Secției I civile a Curții de Apel Craiova nu s-a conturat un punct de vedere unitar cu privire la această problemă de drept. Astfel, o primă opinie a fost în sensul admisibilității unor asemenea recursuri, ca urmare a dreptului exclusiv al Curții Constituționale de a statua cu caracter obligatoriu asupra efectelor de ordin constituțional ale propriilor hotărâri asupra cauzelor pendinte și, corelativ, asupra necompetenței Înaltei Curți de Casație și Justiție de a se pronunța în legătură cu efectele deciziei Curții Constituționale și de a da, în această privință, dezlegări obligatorii care să contravină deciziilor instanței de contencios constituțional. O altă opinie, a fost în sensul Deciziei Î.C.C.J. nr. 52/2018, invocându-se, pe de o parte, valabilitatea argumentelor cuprinse în această decizie, iar pe de altă parte, dispozițiile art. 126 din Constituție. Cât privește Secția a II-a civilă a acestei Curți de Apel, în ședințele de judecată din 2 și 3 octombrie 2018, două dintre cele trei completuri de recurs au constatat admisibile recursurile, în considerarea deciziilor C.C.R. nr. 369/2017 și nr. 454/2018, iar cel de-al treilea complet a dispus

acordarea unui termen pentru ca părțile să exprime un punct de vedere, apreciind că se impune o dezbateră contradictorie argumentată.

În Decizia Î.C.C.J. nr. 2/2019, s-a reținut în esență că, din cuprinsul actului de sesizare, din modul de prezentare a problemei susceptibile să genereze o practică judiciară neunitară, a rezultat că instanța de trimitere urmărea în realitate a se stabili dacă, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 521 alin. (4) raportat la art. 518 Cod de procedură civilă, Decizia Î.C.C.J. nr. 52/2018 și-a încetat sau nu efectele (aplicabilitatea), ca urmare a Deciziei C.C.R. nr. 454/2018.

Caracterul real al problemei de drept, caracterizat printr-o dificultate sporită, era dat, la momentul sesizării, de inexistența unei decizii a Curții Constituționale de admitere a unei excepții invocate în cadrul controlului a posteriori și de constatare a neconstituționalității art. 27 din Codul de procedură civilă, astfel cum a fost interpretat prin Decizia Î.C.C.J. nr. 52/2018.

La data de **18 decembrie 2018**, **Curtea Constituțională** a pronunțat **Decizia nr. 874**⁷¹, prin care, la punctul 1, s-a constatat că „dispozițiile art. 27 din Codul de procedură civilă, în interpretarea dată prin Decizia nr. 52 din 18 iunie 2018, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, sunt neconstituționale”, „fiind încălcate prevederile din Legea fundamentală cuprinse în art. 147 alin. (4) referitor la efectele deciziilor Curții Constituționale, prin raportare la art. 16 alin. (1) referitor la egalitatea în drepturi, art. 21 alin. (1) și (2) privind accesul liber la justiție și art. 126 alin. (3) referitoare la competența Înaltei Curți de Casație și Justiție.” (par. 87).

Pentru a decide astfel, Curtea Constituțională a reținut că "(...) incidența efectelor deciziei Curții Constituționale nr. 369 din 30 mai 2017 și în cauzele aflate pe rolul instanțelor judecătorești, la momentul publicării acesteia - cauze pendinte, în care respectivele dispoziții sunt aplicabile - indiferent de invocarea excepției până la publicarea deciziei de admitere, este în acord cu prevederile art. 147 alin. (4) din Constituție, dispoziții constituționale pe care se întemeiază expresia obligativității *erga omnes* a interpretării și soluției pronunțate de instanța de contencios constituțional, care implică obligația constituțională a tuturor autorităților de a aplica întocmai deciziile Curții, la situațiile concrete în care normele constatate neconstituționale au incidență⁷² (...). Așa cum Curtea Constituțională a reținut în mod expres în Decizia nr. 454 din 4 iulie 2018 (..), paragraful 61, art. 147 din Constituție este, în privința normelor procedurale, de imediată aplicare, având caracter sancționatoriu. Prin urmare, în interpretarea acestui text constituțional, raportat la normele de procedură civilă, Curtea a constatat că acesta se aplică atât situațiilor pendinte, cât și celor ce se vor naște în viitor, sfera de aplicare a art. 147 alin. (4) din Constituție neputând fi condiționată de faptul că procesul civil a fost

⁷¹ Publicată în M. Of. nr. 2 din 3 ianuarie 2019.

⁷² A se vedea și C.C.R., dec. nr. 866/2015, publicată în M. Of. nr. 69 din 1 februarie 2016.

pornit anterior sau ulterior publicării Deciziei Curții Constituționale nr. 369 din 30 mai 2017." (par. 72).

„Astfel, din acest punct de vedere, Curtea reține, în prezenta cauză, că interpretarea dată normei legale criticate de către instanța supremă, prin hotărârea prealabilă pronunțată, contrar celor statuate printr-o decizie a Curții Constituționale, interpretare prin care sunt invalidate efectele de ordin constituțional ale unei decizii ale Curții Constituționale, de imediată aplicare asupra cauzelor pendinte, astfel cum acestea au fost stabilite în mod expres de instanța constituțională, încalcă Legea fundamentală. În acest mod, prin hotărârea prealabilă pronunțată, Înalta Curte procedează într-un mod contrar comportamentului constituțional loial de care aceasta trebuie să dea dovadă față de jurisprudența instanței constituționale, a cărei respectare constituie una dintre valorile care caracterizează statul de drept (...). (par. 73). De aceea, interpretarea dată de instanța supremă textelor de lege criticate, care este în mod expres contrară considerentului nr. 32 al Deciziei Curții Constituționale nr. 369 din 30 mai 2017, referitoare la efectele deciziei de constatare a neconstituționalității, este de natură a contraveni efectelor de ordin constituțional ale deciziilor Curții Constituționale prin care se constată neconstituționalitatea unei norme legale, iar o înlăturare a acestor efecte, în cauzele deduse soluționării instanțelor de judecată, echivalează cu nerespectarea principiului constituțional al valorii obligatorii și opozabilității *erga omnes* a deciziilor Curții Constituționale, consacrată de art. 147 alin. (4) din Legea fundamentală” (par. 74).

De asemenea, instanța de contencios constituțional a reținut că: "(...) interpretarea constituțională a prevederilor art. 27 din Codul de procedură civilă, prin raportare la dispozițiile art. 16 alin. (1) și art. 21 din Constituție, trebuie să se facă cu observarea efectului general obligatoriu și al aplicării pentru viitor a deciziei Curții Constituționale nr. 369 din 30 mai 2017, care este aplicabilă în toate litigiile în care raportul juridic guvernat de prevederea legală constatată neconstituțională nu este definitiv consolidat, respectiv în toate litigiile în care hotărârea judecătorească privind cererile evaluabile în bani în valoare de până la 1.000.000 lei inclusiv a fost pronunțată după publicarea deciziei Curții Constituționale." (par. 86).

Se desprinde astfel concluzia că Decizia C.C.R. nr. 874/2018 se încadrează, în mod evident, în ipoteza normativă a art. 518 din Codul de procedură civilă, problema încetării efectelor Deciziei Î.C.C.J. nr. 52/2018 fiind, astfel, lămurită.

De altfel, în același sens sunt și modificările aduse art. XVIII alin. 2 din Legea nr. 2/2013, prin art. III punctul 3 din Legea nr. 310/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative⁷³, potrivit cu care:

"(2) În procesele pornite începând cu data intrării în vigoare a prezentei legi nu sunt supuse recursului hotărârile pronunțate până la data de 19 iulie 2017 inclusiv, în cererile

⁷³ Publicată în M. Of. nr. 1074 din 18 decembrie 2018.

prevăzute la art. 94 pct. 1 lit. a)-i) din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în cele privind navigația civilă și activitatea în porturi, conflictele de muncă și de asigurări sociale, în materie de expropriere, în cererile privind repararea prejudiciilor cauzate prin erori judiciare, precum și în alte cereri evaluabile în bani în valoare de până la 1.000.000 lei inclusiv. În procesele pornite anterior datei de 20 iulie 2017 inclusiv și nesoluționate prin hotărâre pronunțată până la data de 19 iulie 2017 inclusiv, precum și în procesele pornite începând cu data de 20 iulie 2017 și până la data de 31 decembrie 2018 inclusiv, nu sunt supuse recursului hotărârile pronunțate în cererile prevăzute la art. 94 pct. 1 lit. a)-i) din Legea nr. 134/2010, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în cele privind navigația civilă și activitatea în porturi, conflictele de muncă și de asigurări sociale, în materie de expropriere, precum și în cererile privind repararea prejudiciilor cauzate prin erori judiciare. De asemenea, în aceste procese nu sunt supuse recursului hotărârile date de instanțele de apel în cazurile în care legea prevede că hotărârile de primă instanță sunt supuse numai apelului."

Din cele prezentate, remarcăm că, deși chestiunea admisibilității căii de atac a recursului privind această tipologie de cauze, a fost lămurită definitiv prin Decizia C.C.R. nr. 874/2018 și modificările legislative aduse art. XVIII alin. 2 din Legea nr. 2/2013, aceasta a constituit, pentru o perioadă destul de lungă de timp, o problemă foarte dificilă cu care s-a confruntat practica judiciară, fiind generată de pronunțarea unor hotărâri contradictorii de către Curtea Constituțională și de către Înalta Curte de Casație și Justiție.

VIII. COMPETENȚA MATERIALĂ A INSTANȚELOR JUDECĂTOREȘTI DE SOLUȚIONARE A RECURSULUI

Competența *ratione materiae* de soluționare a recursului privind această tipologie de cauze a reprezentat un alt aspect ce a condus la tergiversarea soluționării dosarelor.

Constatăm că în jurisprudență s-au conturat două orientări, apreciindu-se într-o optică⁷⁴ că aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție competența materială de soluționare a recursurilor declarate, ca urmare a pronunțării Deciziei C.C.R. nr. 369/2017, împotriva hotărârilor pronunțate în apel de către tribunale, în cauzele având ca obiect cereri evaluabile în bani în valoare de până la 200.000 lei inclusiv, iar într-o altă viziune⁷⁵, că aparține curților de apel.

⁷⁴ În acest sens au fost pronunțate hotărâri judecătorești de către Curțile de apel Cluj, Alba Iulia, Bacău, București, Craiova, Constanța, Galați, Iași, Oradea, Pitești, Suceava, Târgu Mureș și Timișoara.

⁷⁵ În acest sens au fost pronunțate hotărâri judecătorești de către Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția I civilă și Secția II-a civilă, Curtea de Apel Timișoara, Curtea de Apel București. Ulterior pronunțării de către Înalta Curte de Casație și Justiție a unor hotărâri de declinare a competenței în dosarele anterior transmise acesteia spre competentă soluționare, practica unor instanțe s-a schimbat,

Secțiile I civilă și a II-a civilă ale Înaltei Curți de Casație și Justiție au pronunțat hotărâri de declinare a competenței de soluționare a recursurilor, reținând în esență că, din considerentele Deciziei C.C.R. nr. 369/2017 nu rezultă că accesul nediscriminatoriu la calea de atac, ce intră în conținutul dreptului la un proces echitabil, ar include imperativ accesul la un recurs soluționat de către Înalta Curte, în sensul că dispozițiile art. 16 alin. (1) și art. 21 alin. (3) din Constituție ar fi încălcate, în măsura în care aceasta nu soluționează recursurile, în toate litigiile vizând cereri evaluabile în bani.

Astfel, Instanța Supremă a considerat că nu se poate deduce din decizia Curții Constituționale o statuare asupra încălcării dreptului la un proces echitabil prin absența accesului la recurs la aceasta, cu atât mai mult cu cât, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a reținut în mod constant că accesul liber la justiție nu are semnificația accesului la toate structurile judecătorești și la toate căile de atac prevăzute de lege⁷⁶.

Așadar, în stabilirea competenței *ratione materiae* de soluționare a recursurilor declarate împotriva hotărârilor pronunțate de tribunale în apel, în litigiile vizând cereri evaluabile în bani în valoare de până la 200.000 lei inclusiv, nu se impune concluzia că această competență revine Înaltei Curți de Casație și Justiție, ca efect al Deciziei C.C.R. nr. 369/2017.

Înalta Curte a constatat că, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor Codului de procedură civilă, curtea de apel este instanța competentă să soluționeze recursurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de tribunale în apel, în litigiile vizând cereri evaluabile în bani în valoare de până la 200.000 lei inclusiv (litigii soluționate în primă instanță de către judecătorii, în aplicarea art. 94 pct. 1 lit. k) Cod procedură civilă), în timp ce Înaltei Curți îi revine competența de soluționare a recursurilor împotriva hotărârilor pronunțate de curtea de apel, în cazurile în care valoarea obiectului cererii depășește pragul de 200.000 lei.

Pe acest aspect, Instanța Supremă a amintit că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, o modificare legislativă, prin care a fost ridicat pragul valoric pentru promovarea recursului în casație are un scop legitim, dacă acesta constă în evitarea aglomerării excesive a instanței supreme cu cauze de mai mică importanță, astfel încât nu este încălcat dreptul de acces la un tribunal în substanța sa, în sensul art. 6 paragraf 1 din Convenție, chiar atunci când recursul a fost respins ca inadmisibil, ca urmare a aplicării imediate a legii noi; dat fiind rolul

în sensul soluționării acestor recursuri pe fond. Astfel, asemenea hotărâri s-au pronunțat de Curtea de Apel Alba Iulia - Secția I civilă, Curtea de Apel Timișoara - Secția a II-a civilă, Curtea de Apel Craiova, Secția I civilă.

⁷⁶ A se vedea, de exemplu, C.C.R., dec. nr. 292/2017, publicată în M. Of. nr. 635 din 3 august 2017.

specific pe care îl îndeplinește instanța supremă ca jurisdicție de casație, un formalism sporit este compatibil cu procedura de soluționare a unui asemenea recurs⁷⁷.

Așadar, potrivit Curții Europene a Drepturilor Omului, nu se poate vorbi despre nerespectarea dreptului de acces la instanță, nici măcar în situația în care accesul la recurs este condiționat de o anumită valoare a obiectului cererii, cu atât mai puțin în ipoteza în care accesul la recurs este deschis, indiferent de valoarea obiectului cererii, doar la instanța supremă, ca jurisdicție de casație, depinzând de întrunirea unui prag valoric⁷⁸.

S-a reținut astfel că, în absența unei norme privind competența de atribuțiune pentru soluționarea recursurilor declarate împotriva hotărârilor pronunțate în apel de către tribunale și neputând fi identificată vreo uzanță în acest sens, se impune recurgerea la analogie și identificarea instanței competente în cauză „în baza dispozițiilor legale privitoare la situații asemănătoare.”

În acest context, sunt relevante prevederile art. 483 alin. (4) prima teză Cod de procedură civilă, conform cărora „în cazurile prevăzute de legiuitor, curtea de apel soluționează recursul împotriva hotărârii pronunțate de un tribunal în apel, procedând la examinarea, în condițiile legii, a conformității hotărârii atacate cu regulile de drept aplicabile, astfel cum dispune art. 483 alin. (4) teza finală cu referire la art. 483 alin. (3) Cod procedură civilă”⁷⁹. S-a mai reținut și că dispozițiile art. 97 pct. 1 Cod de procedură civilă au atribuit Înaltei Curți de Casație și Justiție, ca regulă, competența materială de soluționare a recursurilor declarate împotriva hotărârilor curților de apel și, numai prin excepție, competența de soluționare a recursurilor împotriva altor hotărâri. Astfel formulată, norma în discuție nu consacră plinitudinea de competență a Înaltei Curți de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor. Ca atare, potrivit dispoziției procedurale arătate, pentru a fi competentă instanța supremă în soluționarea recursului, este necesar să existe o hotărâre a curții de apel sau o prevedere expresă a legii în privința altor hotărâri⁸⁰.

Pentru a aplană jurisprudența divergentă cu privire la competența materială de soluționare a recursului, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii, prin **Decizia nr. 18 din 1 octombrie 2018**⁸¹, a decis că „în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 96 pct. 3, art. 97 pct. 1 și art. 483 din Codul de procedură civilă, competența de soluționare a recursurilor declarate împotriva hotărârilor pronunțate în apel de către tribunale, în cauzele având ca

⁷⁷ A se vedea, în acest sens CEDO, Cauza *Brualla Gomez de la Torre c. Spaniei*, nr. 26737/95, 19 decembrie 1997, par. 36-39.

⁷⁸ A se vedea, în acest sens Î. C. C. J., s. I civ., dec. nr. 617/2018, disponibilă [Online] la adresa www.scj.ro, accesată la data de 5 decembrie 2020.

⁷⁹ A se vedea în acest sens Î. C. C. J., s. I civ., dec. nr. 160/2018, disponibilă [Online] la adresa www.scj.ro, accesată la data de 5 decembrie 2020.

⁸⁰ A se vedea, în acest sens Î. C. C. J., s. I civ., dec. nr. 701/2018 și Î. C. C. J., s. I civ., dec. nr. 1863/2017, disponibilă [Online] la adresa www.scj.ro, accesată la data de 5 decembrie 2020.

⁸¹ Publicată în M. Of. nr. 965 din 14 noiembrie 2018.

obiect cereri evaluabile în bani în valoare de până la 200.000 lei inclusiv, ca urmare a pronunțării Deciziei nr. 369 din 30 mai 2017 a Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 582 din 20 iulie 2017, revine curților de apel".

Instanța Supremă a amintit că, urmare a pronunțării de către Curtea Constituțională a Deciziilor nr. 369/2017 și nr. 454/2918, a fost recunoscută calea de atac a recursului, însă „*de lege lata*”, nu există nicio normă care să justifice competența Înaltei Curți de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor declarate împotriva hotărârilor pronunțate în apel de către tribunale, în cauzele având ca obiect cereri evaluabile în bani în valoare de până la 200.000 lei inclusiv.

S-au analizat dispozițiile art. 97 pct. 1 și art. 483 alin. (3) și alin. (4) Cod de procedură civilă, pentru a releva că textele de lege în vigoare exclud, în realitate, competența instanței supreme de a judeca aceste recursuri.

S-a concluzionat că textul art. 97 pct. 1 Cod de procedură civilă nu consacră exclusivitatea de competență a Înaltei Curți de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor, indiferent de instanța ce a pronunțat hotărârea supusă recursului, ci că dimpotrivă, legea a limitat competența instanței supreme în soluționarea recursurilor îndreptate împotriva altor hotărâri decât cele ale curților de apel, la cazurile de atribuire expresă a competenței. Printre acestea din urmă nu se poate identifica o prevedere expresă în sensul că Înalta Curte de Casație și Justiție ar judeca și recursurile împotriva hotărârilor pronunțate de tribunale, în apel.

S-a apreciat că înțelesul dispozițiilor art. 483 alin. (3) Cod de procedură civilă⁸², trebuie să reiasă din decelarea intenției legiuitorului, care constă doar în explicitarea scopului recursului. Astfel, nici aceste prevederile nu conțin o formulare de principiu în sensul că Înalta Curte de Casație și Justiție soluționează toate recursurile care nu sunt date în mod expres în competența altor instanțe, formulare ce s-ar fi impus dacă legiuitorul ar fi intenționat consacrarea Instanței Supreme ca instanță de drept comun pentru soluționarea recursurilor. În considerarea acestor argumente, Înalta Curte de Casație și Justiție a considerat că nu este instanță de drept comun pentru soluționarea oricărui recurs pentru care nu este prevăzută competența altei instanțe, pentru că o asemenea abordare ar echivala cu instituirea unei reguli noi de competență, prin adăugare la lege. Or, potrivit art. 122 Cod de procedură civilă, „*reguli noi de competență pot fi stabilite numai prin modificarea normelor prezentului cod*”.

S-a apreciat că, deși în Tezele prelabile ale proiectului Codului de procedură civilă, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1.527/2007, s-a arătat că Înalta Curte de Casație și Justiție ar fi instanță de recurs de drept comun, îndeplinindu-și astfel rolul constituțional de a asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii la nivel național, iar numai ca excepție recursul ar fi judecat de instanța ierarhic superioară, viziune preluată și în considerentele Deciziei C.C.R. nr. 369/2017

⁸² Potrivit art. 483 alin. (3) Cod de procedură civilă: „*recursul urmărește să supună Înaltei Curți de Casație și Justiție examinarea, în condițiile legii, a conformității hotărârii atacate cu regulile de drept aplicabile*”.

(par. 26 și 31), argumentele de interpretare teleologică referitoare la concepția noului Cod de procedură civilă cu privire la obiectul, scopul recursului și instanța competentă să soluționeze această cale extraordinară de atac nu sunt aplicabile în cazul cererilor evaluabile în bani în valoare de până la 200.000 lei inclusiv.

S-a precizat totodată că a fost unitară concepția Codului de procedură civilă, în sensul că rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție de a asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii, ca instanță de recurs de drept comun, însă acest aspect a fost dublat de caracterul de cale extraordinară de atac exercitată esențialmente doar în cazuri excepționale. În acest sens, au fost astfel prevăzute expres hotărârile care pot fi atacate cu recurs și cele care nu pot face obiectul acestei căi de atac, legiuitorul recunoscând faptul că numai printr-o limitare substanțială a hotărârilor ce pot face obiectul recursului s-ar putea realiza în mod practic dezideratul unificării jurisprudenței prin decizii de speță ale instanței supreme. Or, în condițiile în care, prin Decizia nr. 369/2017 a fost lărgită substanțial sfera hotărârilor supuse recursului, rațiunea inițială a legii nu mai subzistă, fiind rupt echilibrul unei asemenea soluții normative.

Cât privește efectele acestei decizii a Curții Constituționale, s-a reamintit că, în jurisprudența instanței supreme⁸³ s-a statuat, sub aspectul obligativității considerentelor deciziei Curții Constituționale asupra dezlegărilor pe care urma să le dea instanța supremă, că „interpretarea și aplicarea legii constituie atributul exclusiv al instanțelor de judecată, iar unificarea jurisprudenței este atributul exclusiv al Înaltei Curți de Casație și Justiție, așa cum reiese din prevederile art. 126 alin. (1) și (3) din Constituție” și că „verificarea pe care Curtea Constituțională a făcut-o (...) nu privește propriu-zis modul de interpretare și de aplicare a legii, ci numai înțelesul său contrar Constituției, întrucât art. 146 lit. d) din Constituție stabilește în competența Curții Constituționale numai atribuția de a hotărî asupra excepțiilor de neconstituționalitate, privind legile și ordonanțele, ridicate în fața instanțelor judecătorești. Altfel spus, Curtea Constituțională are competența exclusivă să verifice dacă excepțiile de neconstituționalitate privitoare la legi și ordonanțe, ridicate în fața instanțelor judecătorești, sunt întemeiate sau nu”.

S-a reținut, totodată, că „Potrivit art. 517 alin. (4), art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă și art. 11 alin. (3) al Legii nr. 47/1992, republicată, cu modificările ulterioare, deciziile Curții Constituționale și cele ale Înaltei Curți de Casație și Justiție în materia unificării jurisprudenței, pe calea pronunțării unei hotărâri prealabile sau a unui recurs în interesul legii, sunt acte jurisdicționale cu forță obligatorie, atât în ceea ce privește considerentele, cât și dispozitivul, însă această caracteristică se circumscrie doar considerentelor decisive, care fundamentează și

⁸³ În acest sens, a se vedea Î.C.C.J., Deciziile Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nr. 34 din 15 mai 2017, publicată în M. Of. nr. 803 din 11 octombrie 2017 și nr. 77 din 6 noiembrie 2017, publicată în M. Of. nr. 23 din 10 ianuarie 2018.

explică soluția adoptată în limitele atribuțiilor recunoscute prin legea fundamentală Înaltei Curți de Casație și Justiție și Curții Constituționale”.

Instanța Supremă a apreciat că, din considerentele Deciziei C.C.R. nr. 369/2017 nu rezultă că accesul la calea de atac, include imperativ accesul la un recurs soluționat de către Înalta Curte de Casație și Justiție și nici că s-ar încălca dreptul la un proces echitabil prin absența accesului la recurs la instanța supremă.

Considerentele referitoare la încălcarea dispozițiilor art. 126 alin. (3) din Constituție privind rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție în unificarea jurisprudenței (paragrafele 30 și 31 din decizie) vizează exclusiv „cazul recursurilor ce intră în competența de soluționare a Înaltei Curți de Casație și Justiție”, ceea ce înseamnă că s-a acceptat premisa că nu toate recursurile intră „de plano” în competența de soluționare a instanței supreme. Așadar, în stabilirea competenței *ratione materiae* de soluționare a recursurilor declarate împotriva hotărârilor pronunțate de tribunale în apel, în litigiile vizând cereri evaluabile în bani în valoare de până la 200.000 lei inclusiv, nu se poate concluziona că această competență revine Înaltei Curți de Casație și Justiție, ca efect al Deciziei C.C.R. nr. 369/2017.

Întrucât, s-a constatat de către Instanța Supremă, că există un vid legislativ, în sensul că, nici dispozițiile art. 96 pct. 3 și nici cele ale art. 483 alin. (4) Cod de procedură civilă nu prevăd, în mod expres, competența curților de apel în soluționarea recursurilor declarate împotriva hotărârilor pronunțate de tribunale în apel, s-a considerat că identificarea unei instanțe competente pentru soluționarea acestora, se face prin prisma interpretării istorice și logice a textelor legale și a principiilor dreptului procesual civil și organizării judiciar, devenind incidente prevederile art. 5 alin. (3) Cod de procedură civilă.

Așadar, organizarea ierarhică a instanțelor judecătorești, ce rezultă din art. 2 alin. (2) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările și completările ulterioare și art. 94-97 Cod de procedură civilă, presupune ca investirea instanțelor de control judiciar să se facă din treaptă în treaptă, instanțele superioare investite cu soluționarea unei căi de atac de reformare putând infirma soluțiile pronunțate de instanțele inferioare.

Lipsa indicării, în dispozițiile art. 94-97 Cod de procedură civilă, a instanței competente să judece recursurile împotriva hotărârilor pronunțate în cereri evaluabile în bani, în valoare de până la 200.000 lei inclusiv, este determinată de concepția inițială a Codului, de a nu recunoaște recursul împotriva unor asemenea hotărâri și de omisiunea legiuitorului de a reglementa instanța competentă să le judece, ulterior pronunțării Deciziei C.C.R. nr. 369/2017.

S-a conchis astfel că, în condițiile reglementării actuale, competența trebuie atribuită prin aplicarea principiului organizării judecătorești în sistem ierarhic de tip piramidal, pentru a se împlini dezideratul realizării de către instanțe a controlului judiciar din treaptă în treaptă, dispozițiile legale relevând că un atare sistem, în materie procesual civilă, nu a fost abandonat prin Cod de procedură civilă.

Constatăm că, urmare a acestei decizii pronunțate de Instanța Supremă, practica judiciară a îmbrățișat această soluție, recursul împotriva hotărârii pronunțate de tribunale în apel, în cauzele având ca obiect răspunderea civilă delictuală întemeiată pe dispozițiile art. 320 din Legea nr. 96/2006, rămânând în competența de soluționare a curților de apel.

IX. CONCLUZIE

Constatăm că dispozițiile art. 320 din Legea nr. 95/2006, care reprezintă o aplicație particulară a răspunderii civile delictuale, în privința prejudiciului corporal constând în vătămarea integrității corporale, ori a sănătății unei persoane, au suferit modificări legislative succesive, generând totodată multiple dificultăți de interpretare și de aplicare de către instanțele judecătorești.

Dacă în privința subiectului activ al raportului juridic obligațional reglementat de acest text legal, nu am identificat opinii divergente, cu privire la subiectul pasiv al acestuia, practica judiciară a fost disonantă, problemele ivindu-se în cauzele în care, cererea furnizorului de servicii medicale a fost formulată împotriva victimei unei agresiuni, sau a unei vătămări.

Aceste interpretări divergente au condus la soluții jurisprudențiale contradictorii, fiind necesară intervenția Înaltei Curți de Casație și Justiție, pentru unificarea practicii judiciare.

Cu toate acestea, în prezentul studiu am evidențiat faptul că și după pronunțarea de către Instanța Supremă a recursului în interesul legii cu privire la posibilitatea tragerii la răspundere a victimei unei agresiuni, sau a unui accident provocat de altă persoană, au existat instanțe judecătorești care nu s-au conformat celor statuate.

Totodată, articolul examinat a făcut obiectul unor controale de neconstituționalitate, prin care Curtea Constituțională a apreciat că aceste dispozițiile legale nu sunt conforme Constituție, pentru ipoteza autovătămării victimei.

Competența materială procesuală de soluționarea a apelului în cauzele fondate pe art. 320 din Legea nr. 95/2006, a constituit o altă chestiune care a condus la prelungirea soluționării acestora, care și-a găsit într-un final dezlegarea, prin regulatoarele de competență pronunțate.

Observăm totodată, că și contradicțiile dintre deciziile pronunțate de cele două instituții esențiale pentru sistemul judiciar, respectiv instanța de contencios constituțional și Instanța Supremă, cu privire la admisibilitatea recursului în această materie, au contribuit la o creștere exponențială a divergențelor jurisprudențiale.

Chiar dacă acestea au fost lămurite, nu putem face abstracție de faptul că acestea au condus la tergiversarea soluționării cauzelor întemeiate pe răspunderea civilă delictuală reglementată de dispozițiile art. 320 din Legea nr. 95/2006.

Înalta Curte de Casație și Justiție a oferit și soluția privind competența materială de soluționare a căii de atac de recursului, pronunțându-se în mod constant în sensul stabilirii acestei competențe în favoarea curților de apel, soluție încununată de pronunțarea recursului în interesul legii, menit a preîntâmpina eventualele declinări de competență în favoarea acesteia.

Concluzionând, apreciem că soluționarea dosarelor în care unitățile medicale au încercat să recupereze cheltuielile ocazionate de spitalizarea victimelor unei agresiuni, sau a unei vătămări, de la acestea din urmă, a fost, în mod surprinzător, extrem de dificilă, în condițiile în care, litigiul în sine, nu părea a fi de o complexitate deosebită.

Cu toate acestea, dizolvarea dificultăților prezentate, prin ultimele intervenții ale Instanței Supreme și ale Curții Constituționale, coroborate cu modificările legislative, au determinat o așezare a practicii judiciare, în sensul respingerii cererilor formulate de către unitățile medicale împotriva victimei unei agresiuni, sau a unei vătămări, în temeiul art. 320 din Legea nr. 95/2006.